

Capítol 39

Advocat i Client

El nom de Sr. Vholes, precedit de la indicació Entresòl, figura inscrit en un muntant de la porta de Symond's Inn de Chancery Lane: un edifici lamentable, opac, irrellevant i petit, semblant a un gran contenidor d'escombraries amb dos compartiments i un sedàs. Sembla que en Symond era un home estalviador i aixecà la seva casa amb materials de construcció envellits proclius a corcar-se, a la brutícia i a la total ruïna i decadència, i que perpetuà el nom de Symond amb una misèria consemblant. Aquarterat en aquesta llardosa làpida en memòria d'en Symond, hi ha el blasó legal del Sr. Vholes.

El despatx del Sr. Vholes, d'aspecte aïllat i de situació aïllada, és entatxonat en un racó i dona a una paret cega. Un passadís de tres peus d'amplada, fosc i d'enllosat irregular, duu el client a la porta ennegrida del Sr. Vholes, situada en un angle absolutament fosc, fins i tot si és el matí més lluminós de ple estiu, i obstaculitzada per una mampara negrosa de l'empostissat de l'escala contra la qual els ciutadans apressats generalment s'obren les celles. El bufet és d'unes proporcions tan reduïdes que un escriptor pot obrir la porta sense moure's del tamboret, mentre que l'altre, que és a tocar al mateix escriptori, remena el foc amb idèntica comoditat. La ferum com de xai ranci, barrejada amb una sentor d'humitat i pols, pot ser deguda al consum d'espelmes de sèu de xai al vespre –i sovint a ple dia–, i a la descomposició dels documents manuscrits i els pergamins que hi ha en calaixos greixosos. Per una altra banda, l'aire hi és viciat i resclosit. No s'ha pintat o emblanquinat des de temps immemorial, les dues xemeneies fumegen i a tot arreu hi ha una lleugera pàtina d'estalzí. Les finestres, descolorides i malmeses, emmarcades en un gran bastiment, només posseeixen una característica pròpia: la determinació a romandre sempre brutes i sempre tancades tret que les forcin. Això explicaria el fenomen que la més atrotinada de totes dues, quan fa calor, tingui habitualment un feix d'encenalls ataconat entre les dues mandíbules.

El Sr. Vholes és una persona molt respectable. No s'encarrega de gaires afers, però és un home respectable. Els advocats més eminents que han fet, o fan, grans fortunes consideren que és un home absolutament respectable. Mai no rebutja un cas en la seva pràctica professional, tot un senyal de respectabilitat. No es lliura mai a cap plaer, un altre senyal de respectabilitat. És reservat i seriós, un altre senyal de respectabilitat. Té les digestions pesades, cosa altament respectable. I fa palla de l'herba, que esdevé carn, per a les seves tres filles. I es cuida de mantenir el seu pare a la Vall de Taunton.

El principi fonamental de la jurisprudència anglesa és el negoci pel negoci. No n'hi ha cap altre que es mantingui de manera clara, certa i consistent a través dels seus envitricollats procediments. Sota aquest punt de vista esdevé

un conjunt coherent i no el monstruós laberint que els profans acostumen a pensar. Si d'una vegada se'ls fa adonar clarament que el seu objectiu fonamental és el negoci pel negoci a les seves costelles, segurament deixaran de protestar.

Tanmateix, com que no perceben això amb tota claredat –veient-ho només a mitges i de manera confusa–, els profans de vegades ho pateixen silenciosament i de mala gana en la seva butxaca, i es fan un tip de rondinar. Llavors la respectabilitat del Sr. Vholes es posa en joc contra ells.

“Abrogar aquesta ordenança, senyor meu” –diu el Sr. Kenge a un ressentit–, “abrogar-la, senyor meu? Mai, no pas amb el meu consentiment. Alteri aquesta llei, senyor, i quin efecte causarà la seva acció barroera damunt d'una classe de lletrats molt dignament representada, permeti'm que li ho digui, per l'advocat de la part contrària, el Sr. Vholes? Senyor, aquesta classe de lletrats seria esborrada de la faç de la terra. Per tant, vostè no pot permetre... volia dir, el sistema social no es pot permetre perdre homes de la mena del Sr. Vholes. Diligents, perseverants, assenyats i habilidosos en els negocis. Estimat senyor, comprenc els seus sentiments contra l'estat de coses actual, que en el seu cas em faig càrrec que li és una mica perjudicial, però no alçaré mai la veu per anorrear homes de la talla del Sr. Vholes.” La respectabilitat del Sr. Vholes fins i tot ha estat esmentada amb efectes demolidors davant de comitès del Parlament, com per exemple les declaracions d'un distingit advocat, consignades en l'extret oficial següent:

“Pregunta –número cinc-cents disset mil vuit-cents seixanta-nou–. Si l'he comprès correctament, aquestes formalitats de procediment ocasionen retards innegables? Resposta. Sí, algun retard. Pregunta. I grans despeses? Resposta. És evident que no es poden tramitar en canvi de res. Pregunta. I contrarietats inexpressables? Resposta. No estic en disposició de poder-ho dir. Mai no m'han causat cap contrarietat, ans al contrari. Pregunta. Però creu que la seva abrogació perjudicaria una determinada classe de lletrats? Resposta. N'estic del tot segur. Pregunta. Podria citar algú d'aquesta classe? Resposta. Mencionaria sens cap mena de dubtes el Sr. Vholes. S'arruïnaria. Pregunta. Dins la seva professió, es considera el Sr. Vholes un home respectable? Resposta” –que comportà l'ajornament de la instrucció durant deu anys–. “El Sr. Vholes és considerat, dins la professió, com un home absolutament respectable.”

De la mateixa manera, en converses familiars, personalitats civils no menys interessades remarcaran que no saben on anirem a parar, que ens llancem al precipici, que aquí, actualment, s'ha perdut una cosa més, que aquests canvis seran mortals per a persones com en Vholes: home d'una respectabilitat indubtable, amb el pare a la Vall de Taunton i tres filles a casa. Avanci unes quantes passes més en aquesta direcció, i què serà del pare d'en Vholes? S'ha de morir? I de les filles d'en Vholes? Han de ser modistes o

governantes? Atès el cas que el Sr. Vholes i els seus parents fossin petits cabdills caníbals i es plantegés abolir el canibalisme, aquests indignats portaveus formularien el cas així: prohibiu menjar carn humana i matareu de gana els Vholes!

En resum, el Sr. Vholes, amb les seves tres filles i el seu pare a la Vall de Taunton, no deixa de ser útil, com ho és una biga, per apuntalar una institució ruïnosa que constitueix un perill i una molèstia. Entre la majoria de les persones de les grans instàncies, no es tracta mai de triar entre injust i just, és una consideració completament fora de lloc, sinó si és avantatjós o perjudicial per a la legió absolutament respectable dels Vholes.

Fa deu minuts que el Cancellier ha clausurat les sessions i comencen les vacances d'estiu. El Sr. Vholes i el seu jove client han tornat al seu cau oficial amb unes quantes carteres blaves embotides apressadament, desproveïdes de la seva forma habitual, tal com les serps més grosses en els primers moments d'haver engolit la presa. El Sr. Vholes, callat i immòbil, tal com escau a una persona tan respectable, es treu els ajustats guants negres com si s'escorxés les mans, empeny enlaire el seu encastat barret com si s'arranqués la cabellera i se'n va a l'escriptori. El client tira a terra els seus guants i el barret, els aparta del seu davant sense ni mirar-los ni preocupar-se d'on han anat a parar, es deixa caure en una cadira mig sospirant, mig rondinant, i descansa la seva adolorida testa entre les mans; sembla el retrat de la impaciència juvenil.

—Un altre cop que no s'ha fet res! —diu en Richard— No s'ha fet res de res!

—No digui que no s'ha fet res —contesta el plàcid Vholes—. Això no és just del tot, senyor, no del tot.

—I doncs, què s'ha fet? —diu en Richard acarant-lo amb pessimisme.

—Això només és una part de la qüestió —contesta en Vholes—. La veritable qüestió consta de dues parts: què es fa i què es farà.

—I què es fa? —pregunta el malhumorat client.

En Vholes, mentre seu amb els braços damunt l'escriptori, fa coincidir pausadament els capcirons dels cinc dits de la mà dreta amb els capcirons dels cinc dits de la mà esquerra i els torna a separar pausadament, mira fixament i amb calma el client i contesta:

—Moltes coses es fan, senyor. Hem posat l'espatlla a la roda, Sr. Carstone, i la roda comença a girar.

—Amb Ixió¹ i tot. Com m'ho faré per suportar aquests quatre o cinc maleïts mesos? —exclama el noi, que s'alça de la cadira i es posa a passejar pel despatx.

¹ Segons la mitologia grega, Ixió, rei dels làpites, fou condemnat a giravoltar eternament, fermat a una roda encesa, per haver intentat seduir Hera, esposa i germana de Zeus.

—Sr. C. —contesta en Vholes sense treure-li els ulls del damunt, sigui on sigui—, té un geni molt viu i em sap greu per vostè. Perdoni'm si li recomano que no s'impacienti tant, que no sigui tan impetuós, que no es consumeixi d'aquesta manera. Ha de tenir més paciència. Ha de ser més soferit.

—De fet, hauria d'imitar-lo a vostè, oi, Sr. Vholes? —diu en Richard, que es torna a asseure amb una rialla d'impaciència i es posa despreocupadament a tamborinejar amb la bota damunt la catifa informe.

—Senyor —contesta en Vholes sense deixar de mirar el client, tant amb els ulls com amb la seva apetència professional com si en fes un àpat inacabable—. Senyor —contesta en Vholes amb veu cavernosa i calma sonsa—, no he tingut mai la pretensió de proposar-me com a model perquè vostè o qualsevol persona m'imiti. Si puc deixar a les meves tres filles en una bona posició, ja en tinc prou, no sóc un egoista. Però, atès que m'assenyala tan directament, he de reconèixer que m'agradaria imbuir-li una mica de la meva... vinga senyor, és a punt de dir insensibilitat, i li asseguro que no hi tinc res en contra... diguem-ne insensibilitat... una mica de la meva insensibilitat.

—Sr. Vholes —justifica el client, una mica avergonyit—, no tenia pas la intenció d'acusar-lo d'insensible.

—Crec que sí, senyor, malgrat que no ho sabés —contesta l'equànim Vholes—. És molt natural. El meu deure consisteix a servir els seus interessos amb sang freda, i comprenc perfectament que des de la seva exaltada sensibilitat, en moments com el present, jo pugui semblar-li insensible. Les meves filles em coneixen millor, el meu pare, ja gran, em coneix millor. Però em coneixen des de fa molt més temps que vostè, i l'ull refiat de l'afecte no és l'ull desconfiat dels negocis. No és que em queixi, senyor, que l'ull pels negocis sigui desconfiat, ans al contrari. Mentre tingui cura dels seus interessos, vull que se'm sotmeti als màxims controls que sigui possible, és just que se me'n facin; sol·licito una investigació. Però els seus interessos, Sr. Carstone, requereixen tenir el cap fred i procedir metòdicament, i no puc actuar altrament; no, senyor, ni que sigui per complaure'l.

El Sr. Vholes, després de mirar-se el gat del bufet que sotja pacientment un cau de ratolí, fixa la mirada en el seu jove client com si el volgués encantar, i continua parlant amb la seva veu closa i mig inaudible, com si estigués posseït per un esperit impur que ni gosés sortir ni parlar clar.

—Em pregunta, senyor, què podrà fer durant les vacances. Tenia entès que els militars disposen de molts recursos per divertir-se, si s'ho proposen. Si m'hagués preguntat a mi què faré durant les vacances, li hauria contestat ben de pressa. Em cuidaré dels seus interessos. Em podrà trobar aquí cada dia, al servei dels seus interessos. Aquest és el meu deure, Sr. C.; no m'importa que sigui el període hàbil de la judicatura o que siguin vacances. Si vostè vol fer-me una consulta relativa als seus interessos, em trobarà sempre aquí, sigui l'època que sigui. Alguns altres lletrats se'n van de la ciutat. Jo no.

No els culpo, que se'n vagin; simplement dic que jo no me'n vaig. Aquest escriptori és el seu penyal, senyor!

El Sr. Vholes hi clava un cop i ressona tan buit com un taüt. No per en Richard, però. A ell, li sona a encoratjament. Potser el Sr. Vholes ho sabia.

—Sr. Vholes, sé perfectament bé —diu en Richard amb més familiaritat i més animat— que vostè és la persona més de fiar de tot el món, i que tenir tractes amb vostè és tenir tractes amb un home de negocis que no es deixa ensarronar. Però posi's en el meu cas, arrossegant aquesta vida destarotada, enfonsat cada dia més i més en les dificultats, sempre esperant i sempre decebut, conscient que canvi a canvi vaig empitjorant i que cap canvi no millora res, i s'adonà, com jo, que de vegades és un cas que pinta molt negre.

—Ja sap, senyor —diu el Sr. Vholes—, que mai no dono esperances. Des del primer moment, Sr. C., li vaig dir que mai no dono esperances. Especialment en un cas com aquest, on la major part de les costes surten de l'herència; no tindria la bona reputació que tinc si donés esperances. Podria fer l'efecte que les costes siguin el que pretenc. Tanmateix, quan diu que res no ha millorat, considerant els fets imparcialment, cal que ho negui.

—Sí? —fa en Richard eixorivint-se— Però d'on ho treu, això?

—Sr. Carstone, a vostè el representa...

—Ho acaba de dir fa un moment: un penyal.

—Sí senyor —diu el Sr. Vholes brandant suaument el cap i picant damunt l'escriptori buit, que ressona com si la cendra caigués damunt la cendra i la pols damunt la pols—, un penyal. Això ja és alguna cosa. Gaudeix de representació pròpia i ja no es troba confós i perdut en els interessos d'unes altres persones. Això ja és alguna cosa. El procés no és adormit, el desvetllem, l'airegem, el fem caminar. Això ja és alguna cosa. Ja no és només el plet de Jarndyce, tal com diu l'encapçalament. Això ja és alguna cosa. Ara ningú pot fer-ne el que li vingui de gust, senyor. I això, de segur, és alguna cosa.

En Richard, amb la cara enrogida de sobte, pica damunt la taula amb el puny clos.

—Sr. Vholes! Si quan vaig anar per primer cop a la casa de John Jarndyce algú m'hagués dit que era qualsevol cosa menys l'amic desinteressat que semblava, que era el que gradualment ha manifestat ésser, no hauria pogut trobar mots prou contundents per rebutjar la infàmia, no l'hauria defensat mai amb prou força. Que poc que coneixia el món! Però ara, li asseguro que per mi representa la personificació del procés; que, en lloc de ser una abstracció, és en John Jarndyce; que com més pateixo, més indignat estic amb ell; que cada nova dilació, cada nou desengany, no són sinó noves injúries que em fa en John Jarndyce.

—No, no —diu en Vholes—. No digui això. Tots hem de tenir paciència. A més, mai no dic mal de ningú, senyor. Mai no dic mal.

—Sr. Vholes —contesta l'indignat client—, sap tan bé com jo que, si hagués pogut, hauria escanyat el procés.

—No hi prenia part —admet el Sr. Vholes de mala gana—. Realment no hi prenia part. De totes maneres, tanmateix, de totes maneres, podia tenir intencions conciliadores. Qui pot sondar el cor, Sr. C.?

—Vostè —contesta en Richard.

—Jo, Sr. C.?

—Bé, com a mínim per saber quines eren les seves intencions. Els nostres interessos són, o no són conflictius? Con... tes... ti'm! —diu en Richard, acompanyant aquestes tres darreres síl·labes amb tres cops de puny damunt el penyal de la seva salvació.

—Sr. C. —contesta en Vholes absolutament immòbil i sense ni un parpelleig dels seus ulls famolencs—, si veiés que els seus interessos són idèntics als de John Jarndyce, mancaria al meu deure com a conseller legal seu i deixaria de ser fidel als seus interessos. Això no és així, senyor. Mai no jutjo les intencions; tinc un pare i al mateix temps sóc pare, i mai no jutjo les intencions. Però no eludiré un deure professional, malgrat que sembri conflictes familiars. Suposo que ara em pregunta com a professional sobre els seus interessos? D'acord? Per tant, he de dir-li que no són idèntics amb els del Sr. Jarndyce.

—És clar que no ho són! —exclama en Richard— Vostè ja ho va descobrir fa temps.

—Sr. C. —contesta en Vholes—, desitjaria no dir més del que cal de qualsevol tercera part. Vull deixar el meu nom immaculat i també els béns que pugui aconseguir amb esforç i perseverança per a les meves filles Emma, Jane i Caroline. També desitjo viure amb pau amb els meus col·legues de professió. Quan el Sr. Skimpole em féu l'honor, senyor, no dic l'altíssim honor perquè no m'entretinc en afalacs, de comparèixer amb vostè en aquest bufet, li vaig fer saber que no podia donar-li la meva opinió o el meu consell respecte als seus interessos, mentre aquests interessos fossin confiats a un altre membre de la professió. I em vaig sentir amb l'obligació de parlar-li del bufet de Kenge i Carboy en els termes adequats al seu gran prestigi. Tanmateix, vostè, senyor, va considerar oportú retirar els seus interessos d'aquella firma i oferir-me'ls. Els va dur amb les mans netes, senyor, i els vaig acceptar amb les mans netes. Aquests interessos ara són cabdals en aquest bufet. Les meves funcions digestives no van a l'hora, com m'haurà pogut sentir dir, i el descans els aniria bé, però mentre el representi, senyor, no descansaré. Sempre que em necessiti, em trobarà aquí. Citi'm on sigui i vindré. Durant les vacances d'estiu, senyor, dedicaré el meu temps lliure a analitzar més i més detalladament els seus interessos i a fer plans per moure cel i terra —fins i tot el Cancellier, és clar—, passat el període hàbil de Sant Miquel; i quan per fi el felicití, senyor —ho diu amb la contundència d'un home determinat—, de tot cor per haver aconseguit la seva fortuna —fet del qual diria més, però ja sap que no dono esperances—, no

em deurà res llevat del petit balanç que pugui quedar pendent de les costes entre advocat i client i les taxes que es derivin de l'herència. No desitjo reivindicar-li, Sr. C., una altra cosa que no sigui procedir amb energia i zel, res de procedir de manera lànguïda i rutinària, senyor: insisteixo en aquesta part tan essencial del meu deure professional. Un cop acabi feliçment el meu deure, s'haurà acabat la nostra relació.

Finalment, en Vholes afegeix, com a corol·lari de la seva declaració de principis, que ja que el Sr. Carstone està a punt de reintegrar-se al seu regiment, potser el Sr. C. podria fer-li el favor de signar una ordre a fi que el seu agent li posi vint lliures a compte.

—Atès que, darrerament, hi ha hagut un cert nombre de consultes i serveis —remarca en Vholes, repassant les pàgines del seu diari—, i aquestes coses sumen, i no em vanto de ser una persona adinerada. Quan vam començar la relació, li vaig especificar clarament —màxima claredat entre advocat i client és un dels meus principis— que no era un persona adinerada, i que si buscava grans recursos seria millor que confiés els seus assumptes a Kenge i Carboy. No, Sr. C., aquí no trobarà cap dels avantatges o desavantatges del capital, senyor. Aquest —en Vholes dóna una altra patacada a l'escriptori buit— és el seu penyal, i no aspira a ser cap altra cosa.

El client, imperceptiblement alleujat de l'abatiment i amb les seves vagues esperances revifades, agafa ploma i tinta i redacta el taló tot calculant amb perplexitat la data del venciment, deixant entenent el poc cas que en faria el seu agent. En Vholes, cordat fins al capdamunt en cos i ànima, el mira atentament durant tota l'estona. Durant tota l'estona el gat del bufet d'en Vholes no perd de vista l'amagatall del ratolí.

Finalment, el client, fent una encaixada, suplica al Sr. Vholes pel cel i la terra que faci tot el que pugui per ajudar-lo a triomfar al tribunal de la Cancelleria. El Sr. Vholes, que mai no dóna esperances, li posa una mà a l'espatlla i li respon, amb un somriure: “Sempre aquí, senyor. Personalment, o per carta, sempre em trobarà aquí, senyor, empenyent la roda.” I d'aquesta manera s'acomiaden, i en Vholes, ja tot sol, es dedica a passar nombroses anotacions de poca vàlua del seu diari al seu registre de factures per subvenir fins a les darreres necessitats de les seves tres filles. Tal com una sol·lícita guineu o una óssa revisen el seu recapte de gallines o viatgers extraviats, pensant en els seus cadells; sense voler menysprear amb aquesta comparació les tres donzelles botonades fins al coll, esprimatxades i malcarades, que viuen amb el pare d'en Vholes en una casa de camp situada en un parc humit prop de Kennington.

En Richard, quan surt de la densa penombra de Symond's Inn fa cap a l'assolellada Chancery Lane —perquè resulta que, aquí, avui hi fa sol—, camina pensativament i tomba cap a Lincoln's Inn, i passa sota l'ombra dels arbres de Lincoln's Inn. Les clapes d'ombra d'aquests arbres sovint han caigut

damunt de molts vianants com aquest, damunt del mateix cap cot, les ungles rosegades, la mirada abaixada, el pas mandrós, l'aspecte indecís i absent, adelitat i consumit pel benefici i la vida amargada. Aquest vianant encara no és un perdulari, però podria arribar a ser-ho. La Cancelleria, que no reconeix cap raó llevat dels precedents, n'ha acumulat molts de precedents com aquests, i per què un cas hauria de ser diferent dels altres deu mil?

Però encara fa tan poc temps que començà la seva decadència que, mentre va passejant, contrariat d'haver d'abandonar aquest lloc durant alguns mesos sencers malgrat que l'odiï, en Richard pot considerar el seu cas com si fos únic i excepcional. Si bé el seu cor és ple de preocupacions que el consumeixen –incertesa, desconfiança i dubtes–, potser encara hi ha lloc per a la trista enyorança que li duu el record; que diferent que fou la seva primera visita aquí, que diferent que era ell, que diferent la coloració dels seus pensaments. Tanmateix, la injustícia genera injustícia; lluitar amb ombres i caure vençut incita a col·locar-se davant substàncies per combatre-les; atès que el temps per fer-ho contra l'impalpable procés que cap ésser viu pot arribar a entendre havia passat feia molt, li suposà un trist alleujament girar-se en contra de la figura palpable de l'amic que l'hauria salvat de la ruïna i fer-ne el seu enemic. En Richard ha dit la veritat a en Vholes. Tant si estava de bon humor com de mal humor, dipositava igualment els seus greuges en aquella porta; en aquest aspecte s'havia vist frustrat d'un propòsit determinat, i aquest propòsit només podia venir de l'únic tema que impregna la seva existència; a més, als seus propis ulls li suposava una justificació tenir un antagonista i un opressor visibles.

A causa de tot això, és un monstre, en Richard, o també es descobriria que la Cancelleria abunda en precedents com aquests, si pogués comparèixer citada per l'àngel acusador?

Mentre el contemplen dos parells d'ulls molt avesats a veure gent d'aquesta mena, travessa la plaça entristit i rosegant-se les ungles, i és engolit per l'ombra de la portalada sud. Els propietaris d'aquells ulls són el Sr. Guppy i el Sr. Weelve, que conversaven recolzats contra l'empara de pedra de poca alçada de sota els arbres. Passa molt a prop seu sense veure una altra cosa que no sigui el terra.

—William —diu el Sr. Weelve allisant-se les patilles—, alguna cosa es crema per aquí! I no es tracta d'una combustió espontània: és una combustió latent, i tant que sí.

—Ah! —fa el Sr. Guppy— No ha volgut deixar de banda Jarndyce contra Jarndyce i suposo que deu estar de deutes fins a dalt de tot. No vaig estar mai gaire al corrent dels seus assumptes. Quan era a prova al nostre bufet s'enlairava com el Monument². He tingut la sort de deslliurar-me'n, sigui com a

² Columna de Londres, de seixanta-dos metres d'alçada, que commemora el gran incendi de 1666 que destruï el centre de la ciutat. Mencionada també a *David Copperfield*, cap. 11 i cap. 59.

escrivent o com a client. Bé, Tony, això que et deia és al que es dedicaven.

El Sr. Guppy, encreuant els braços, torna a recolzar-se contra l'empara, en actitud de prosseguir una conversa interessant.

—I encara s'hi dediquen, senyor —diu el Sr. Guppy—, encara fan inventari, encara revisen documents, encara remenen piles i piles de porqueria. Al pas que van en tenen per set anys més.

—Els ajuda l'Small?

—L'Small ens va deixar una nota de comiat. Deia a en Kenge que al seu avi aquest negoci li anava massa gros i que se n'hauria de fer càrrec. Per culpa del seu tarannà reservat hi va haver una certa fredor entre l'Small i jo. Però ell deia que érem tu i jo els qui havíem començat, i com que era innegable —perquè ho vam fer—, he reconduït la nostra relació a la situació anterior; així és com m'he assabentat del que duen entre mans.

—Hi has anat de visita?

—Tony —diu el Sr. Guppy una mica desconcertat—, amb tota franquesa he de dir-te que aquella casa sense la teva companyia no em fa gaire gràcia, per tant no hi vaig anar i t'he proposat aquesta trobada amb el propòsit d'anar plegats a endur-nos-en les teves coses. S'acosta l'hora, Tony —el Sr. Guppy adopta un to misteriós d'eloqüència i tendresa—, cal, una vegada més, que et faci partícip que, a causa de circumstàncies fora del meu abast, els plans que més acaritava han sofert un lamentable trasbals, i també aquella imatge que em va rebutjar i que t'havia mencionat que era amiga meva. Aquella imatge s'ha esmicolat i l'ídol ha rodolat per terra. El meu únic desig respecte d'aquelles coses que havia pensat endur-me amb la teva ajuda amical és deixar-les estar i soterrar-les en l'oblit. Creus veritablement que és possible? T'ho pregunto com a amic: creus versemblant d'alguna manera, segons la coneixença que vas fer d'aquell vell capriciós i enigmàtic que fou víctima de... l'element espontani, creuries, Tony, després de pensar-t'ho dues vegades, que després d'haver-lo vist encara viu hi ha alguna probabilitat que hagués amagat aquelles cartes en algun lloc, i que aquella nit no haguessin quedat destruïdes?

El Sr. Weelve hi reflexiona una estona. Branda el cap. Decididament creu que no.

—Tony —diu el Sr. Guppy, mentre caminen cap a la placeta—. Entén-me bé un altre cop, com a amic. Et puc assegurar, sense entrar en detalls, que el meu ídol ha caigut. Ara no tinc cap intenció d'estar al seu servei, sinó soterrar-lo en l'oblit. Aquest és el meu compromís. M'hi sento obligat, i ho dec a aquella imatge feta miques, com també a circumstàncies fora del meu abast. Si em fessis saber per un gest, una picada d'ull, que en algun lloc del teu anterior allotjament vas veure uns papers que s'assemblaven molt als papers en qüestió, els llançaria al foc, senyor, sota la meva responsabilitat.

El Sr. Weelve fa que sí amb el cap. El Sr. Guppy, molt pagat d'ell mateix per haver expressat aquestes observacions amb un to en part legalista i

en part romàntic –perquè aquest cavaller té la dèria de tractar qualsevol assumpte com si fos un interrogatori, o d’expressar qualsevol cosa en forma de recapitulació o discurs–, acompanya amb solemnitat el seu amic cap a la placeta.

Des que existeixen places, mai no n’hi ha hagut cap amb una font tan inexhaurible³ de xafarderies com la del magatzem de draps i botelles. Normalment, cada matí a les vuit baixen l’avi Smallweed al xamfrà i el transporten a dins, acompanyat de la Sra. Smallweed, la Judy i en Bart; i normalment, cada dia s’hi queden fins a les nou del vespre, reconfortats per menjars improvisats, com de gitanos i no gaire abundants del restaurant, buscant i remenant, furgant, excavant i cabussejant entre els tresors del malaguanyat difunt. Mantenen amb tant de secret la mena de tresors que hi pugui haver, que el veïnat ha embogit. En un accés de deliri s’imaginen que les guinees ragen de les tetes, que les corones omplen a vessar les ponxeres, que matalassos i sofàs antics són farcits de bitllets del Banc d’Anglaterra. Han adquirit la història de sis penics –amb un frontispici plegable i profusament acolorit– del Sr. Daniel Dancer i la seva germana, i també la del Sr. Elwes⁴ de Suffolk, i atribueixen els fets d’aquestes narracions autèntiques al Sr. Krook. Dos cops el dia, quan criden l’escombriaire perquè s’endugui una carretada de paperassa, cendres i botelles trencades, s’aplega tot el veïnat i furga en els cabassos a mesura que els en treu. Molt sovint es pot veure rondar pels voltants els dos cavallers que escriuen amb les seves petites plomes famèliques, que eviten trobar-se perquè darrerament han deixat de ser socis. El Sol explota hàbilment el filó de l’interès predominant mitjançant les vetllades musicals. El petit Swills rep forts aplaudiments quan fa al·lusions castisses al tema, i el mateix vocalista improvisa facècies dins les seves interpretacions com tot un geni. Fins i tot la Srta. Melvilleson, en la tradicional melodia escocesa tornada a posar de moda, ‘Som feliços’, posa èmfasi a l’expressió ‘Als gossos els agrada el brou’ –sigui quin sigui aquest brou– amb tanta coqueteria i tombant el cap envers la casa veïna, de tal manera que immediatament es capta que fa referència a l’avidesa del Sr. Smallweed pels diners, i cada nit rep l’honor de fer-ne un doble bis. Amb tot això, el veïnat no s’ha pogut assabentar de res; i com la Sra. Piper i la Sra. Perkins diuen ara mateix al darrer llogater, l’aparició del qual ha suposat que tothom fes pinya al seu voltant, això mateix fa que continuament es vulgui saber tot i més.

El Sr. Weelve i el Sr. Guppy, sota les mirades de tothom, truquen a la porta barrada del malaguanyat difunt, amb una aura de gran popularitat. Però, permetent-los-hi l’entrada, contràriament al que esperava el veïnat, esdevenen immediatament impopulars i es considera que no tenen gaires bones intencions.

³ *Fortunatus’s purse*: vegeu n. 1, cap. 18.

⁴ Famosos avars del segle XVIII. Posteriorment, a *Our Mutual Friend* (1864-1865), Book III, cap. 6, farà referència a un pamflet, *Merryweather’s Lives and Anecdotes of Misers*, i en transcriurà força anècdotes, precisament de John Elwes i de Daniel Dancer i la seva germana.

Per tota la casa les persianes són més o menys abaixades, i l'entresòl és prou fosc perquè hi facin falta espelmes. Introduïts pel Sr. Smallweed el jove a la rebotiga, venint de la llum del dia de primer no veuen res excepte fosc i ombres, però gradualment van descobrint l'avi Smallweed assegut a la seva cadira vora d'un pou o una fossa de paperassa, la virtuosa Judy furgant per allà dins com si fos una enterramorts, i la Sra. Smallweed que seu a prop colgada de neu per una munió de trossos de paper, impresos i manuscrits –nevada que sembla el resultat de l'acumulació de compliments que ha rebut durant tot el dia. Tota la colla, l'Small també, va negra de pols i brutícia, i fa una fila tan espantosa que ni l'aspecte general del lloc ajuda a dissimular. Hi ha més deixalles i andròmines que no pas abans, i no podria estar més bruta; a més les traces del seu inquilí difunt hi donen un aspecte fantasmal; fins i tot hi ha anotacions seves guixades a la paret.

Quan hi entren els visitants, el Sr. Smallweed i la Judy es pleguen alhora de braços i aturen les recerques.

—Aha! –gralla l'avi– Com va, cavallers, com va! Ve a buscar les seves pertinences, Sr. Weelve? Està bé, està bé. Ha, ha! Si les hagués deixades per aquí més temps, ens hauríem vist obligats a vendre-les, senyor, per cobrar-nos el lloguer. Aquí es torna a sentir com a casa, oi? Estic content de veure'l, content de veure'l!

El Sr. Weelve, donant-li gràcies, llança un cop d'ull al voltant. Els ulls del Sr. Guppy segueixen la mirada del Sr. Weelve. El cop d'ull del Sr. Weelve s'enretira sense haver descobert res. Els ulls del Sr. Guppy tot enretirant-se topen amb la mirada del Sr. Smallweed. El bon jai encara murmura, com si li haguessin donat corda: “Com va, senyor... com va... com...” I havent acabat, cau en un somriure forçat, al mateix temps que el Sr. Guppy se sorprèn de descobrir, al fons de la fosc del seu davant, el Sr. Tulkinghorn, dret i amb les mans al darrere.

—Un cavaller que ha tingut l'amabilitat de fer-me d'advocat –diu l'avi Smallweed–. No sóc el tipus de client per a un cavaller de tanta categoria, però és tan bona persona!

El Sr. Guppy indica al seu amic amb un lleu gest amb el cap que hi doni una altra ullada i fa una confusa reverència al Sr. Tulkinghorn, que la hi torna amb una simple capcinada. El Sr. Tulkinghorn fa l'efecte com si no tingués res a fer i més aviat s'entretingués amb la novetat.

—Diria que per aquí té força patrimoni, senyor –remarca el Sr. Guppy al Sr. Smallweed.

—Principalment cassigalls i andròmines, estimat amic meu! Cassigalls i andròmines! Jo, en Bart i la meva néta Judy, tractem d'inventariar les coses que pagui la pena vendre, però no hem arribat a trobar gran cosa... no... hem... arribat... a... ha!

Al Sr. Smallweed se li ha acabat un altre cop la corda; mentrestant, la mirada del Sr. Weelve, seguida de la del Sr. Guppy, ha donat un altre tomb pel lloc i ha tornat.

—Bé, senyor —fa el Sr. Weelve—, no el volem molestar més, amb el seu permís pujarem a dalt.

—On vulgui, estimat senyor, on vulgui! És a casa seva. Si us plau, faci, faci!

Tot pujant escales amunt, el Sr. Guppy mira en Tony alçant inquisitivament les parpelles. En Tony branda el cap. Troben l'antiga habitació molt fosca i llòbrega, les cendres del foc que cremava aquella nit memorable són encara damunt de l'engraellat esblanqueït. Els fa molta repugnància tocar qualsevol objecte i primer l'espolsen curosament. Tampoc no volen perllongar la visita; empaqueten a tota velocitat les poques coses que han vingut a buscar i parlen a cau d'orella.

—Fixa't —diu en Tony reculant—. Ha entrat aquella gata tan horrible!

—L'Small me'n va donar notícies —diu el Sr. Guppy refugiant-se darrere una cadira—. Aquella nit estigué saltant, botant i esgarrapant pertot arreu com un drac, es va enfilear a la xemeneia de la teulada i rondà per allí dalt durant quinze dies, i després va caure rodolant per la xemeneia; s'havia aprimat molt. Has vist algun cop una bèstia com aquesta? Sembla com si s'hagués adonat de tot, oi? Gairebé sembla el mateix Krook. Xxss! Vés-te'n, bèstia maligna!

La senyora Jane, al llindar de la porta, esbufegant d'orella a orella com una tigressa i amb la cua dreta com un pal, no fa pinta d'obeir, però quan el Sr. Tulkinghorn hi ensopega, brufola a les seves deslluïdes mitges i, miolant iradament, se'n va escales amunt amb el llom arquejat. Probablement per rondar un altre cop per les teulades i tornar per la xemeneia.

—Sr. Guppy —diu el Sr. Tulkinghorn—, em permet un moment?

El Sr. Guppy despenja de la paret la Galeria Galàctica de Belleses Britàniques i diposita aquestes obres d'art dins una vella i innoble capsa de barrets.

—Senyor —contesta posant-se vermell—, m'agradaria ser cortès amb tots el membres de la professió i especialment amb un membre de tanta anomenada com vostè, i hauria d'afegir sincerament, senyor, tan eminent com vostè. Tanmateix, Sr. Tulkinghorn, em veig precisat a posar com a condició, senyor, que si ha de dir-me alguna cosa, ho digui en presència del meu amic.

—Oh! De veritat? —diu el Sr. Tulkinghorn.

—Sí, senyor. Els motius que tinc no són, en absolut, personals, però per mi són completament suficients.

—Sens dubte, sens dubte —el Sr. Tulkinghorn es mostra tan impertorbable com la llar pètria a la qual s'ha anat aproximant a poc a poc—. Aquest assumpte no té cap transcendència i no vull causar-li la molèstia de

posar cap condició, Sr. Guppy –aquí fa una pausa per somriure, però el seu somriure és tan apagat i deslluït com els seus pantalons–. Cal que el felicitis, Sr. Guppy, és un jove afortunat, senyor.

—No ho nego, Sr. Tulkinghorn. No em puc queixar.

—Queixar-se? Amistats importants, entrada als grans casals, accés a dames elegants! Renoir, Sr. Guppy, hi ha gent a Londres que es deixaria arrancar les orelles per poder ser vostè.

El Sr. Guppy, que cada cop les té més enrojolades, com si en aquest moment volgués regalar-les per ser algú d'aquells altres en comptes d'ell mateix, contesta:

—Senyor, si compleixo els meus deures professionals i si Kenge i Carboy estan satisfets de la meva feina, les meves amistats i les meves relacions no incumbeixen aquesta gent, ni qualsevol altre membre de la professió, sense exceptuar el Sr. Tulkinghorn dels Fields. No hi ha res que m'obligui a ser més explícit, i li ho dic amb tot el meu respecte i sense voluntat d'ofendre; repeteixo, sense voluntat d'ofendre...

—Oh, ja ho crec!

—...no tinc cap intenció de ser-ho.

—És clar –diu el Sr. Tulkinghorn amb una tranquil·la inclinació de cap–. Esplèndid: veig, per aquests retrats, que s'interessa molt pels personatges de l'alta societat.

S'adreça a l'astorat Tony, que admet aquesta debilitat.

—És una virtut comuna a gairebé tots els anglesos –observa el Sr. Tulkinghorn. Ha romàs dret vora la llar de foc, d'esquena a la xemeneia ennegrida, i ara s'ha girat en rodó amb les ulleres posades–. Qui és? Ah, Lady Dedlock! S'hi assembla força pels trets, però li manca temperament. Que tinguin bon dia, cavallers; bon dia!

Quan ja és fora, el Sr. Guppy, molt suat, s'esforça a acabar de despenjar, a corre-cuita, la Galeria Galàctica, Lady Dedlock és la darrera.

—Tony –diu amb pressa al seu astorat company–, afanyem-nos a aplegar totes les coses i a sortir d'aquest lloc. Seria inútil, Tony, que t'amagués més temps que entre jo i una d'aquestes aristòcrates majestuoses com cignes, que ara tinc a les mans, hi ha hagut converses i tractes en secret. Hauria arribat un moment que t'ho hauria fet saber. Ja no serà possible. Que tot quedi soterrat en l'oblit es deu tant al jurament que vaig fer, com a l'ídol esmicolat i a circumstàncies fora del meu abast. Et demano com a amic, en nom de l'interès que sempre has demostrat cap a l'alta societat, i per tots els petits favors que t'hagi pogut fer, que també ho consideris soterrat i no em facis cap pregunta!

El Sr. Guppy fa aquesta demanda en un estat que voreja la demència tipificada pels forenses⁵, mentre el seu amic mostra una cara d'estupefacció que arriba fins a la punta dels seus cabells, i fins i tot a les seves cuidades patilles.

⁵ Causa d'inhabilitació per a l'exercici dels drets civils i les transaccions comercials.

Capítol 40

Nacional i Domèstic

Fa setmanes que Anglaterra es troba en una situació espantosa. Lord Coodle vol anar-se'n del Govern, Sir Thomas Doodle no vol entrar-hi i, com que no hi ha ningú a la Gran Bretanya –digne d'esment– excepte Coodle i Doodle, no hi ha hagut Govern. Ha estat una sort que s'hagi pogut evitar l'acarament hostil⁶, que en un cert moment semblava inevitable, entre aquests dos grans homes, perquè si els dos revòlvers haguessin resultat efectius i Coodle i Doodle s'haguessin mort l'un a l'altre, s'ha de suposar que Anglaterra hauria hagut d'esperar ésser governada fins que els cadells Coodle i Doodle, encara amb granotes i mitges llargues, fossin grans. Tanmateix, aquesta formidable calamitat nacional fou evitada per Lord Coodle quan va revelar, oportunament, que si en l'acalorament del debat digué que menystenia i menyspreava tota la vil carrera de Sir Thomas Doodle, volia dir només que les diferències de partit no el durien mai a negar-li el tribut de la seva admiració més fervent; mentre que per una altra banda, com oportunament transcendí, Sir Thomas Doodle estava plenament convençut en el seu fur intern que Lord Coodle passaria a la posteritat com un mirall de virtuts i honorabilitat. Durant algunes setmanes, tanmateix, Anglaterra s'ha trobat en el llastimós tràngol de no tenir pilot per capejar el temporal, com observà encertadament Sir Leicester Dedlock; el més prodigiós de tot fou que Anglaterra no semblà fer-ne gens de cas, sinó que continuà menjant, bevent, casant-se i concertant casoris, com la gent d'abans feia els dies anteriors al diluvi. Però en Coodle s'adonà del perill i en Doodle s'adonà del perill, i els seus seguidors i partidaris van percebre de manera claríssima el perill. Finalment, Sir Thomas Doodle no tan sols ha acceptat d'entrar-hi, sinó que ho ha fet amb generositat, acompanyat de tots els seus nebots, tots els seus cosins i tots els seus cunyats. Per tant, encara hi ha esperances per a la vella embarcació.

En Doodle ha descobert que s'ha de lliurar personalment al país, principalment, en forma de sobirans i cervesa. Amb aquesta metamorfosi serà assequible simultàniament en una bona colla de llocs i podrà projectar-se de cop damunt una considerable part del país. Mentre la Gran Bretanya es troba ocupadíssima embutxacant-se en Doodle en forma de sobirans, empassant-se en Doodle en forma de cervesa i jurant descaradament per activa i per passiva que no fa cap de les dues coses, evidentment en nom del seu prestigi i la seva honorabilitat, la temporada de Londres s'acaba bruscament, dispersant-se tots els doodleistes i coodleistes per anar a ajudar la Gran Bretanya en aquests fervorosos cerimonials.

⁶ A *Pickwick Papers* (1836-1837), cap. I, hi ha un esbós d'un acarament d'aquesta mena.

Des d'ara, la Sra. Rouncewell, governanta de Chesney Wold, si bé encara no ha rebut instruccions, preveu que la família no trigarà a arribar-hi acompanyada d'una llarga rastellera de cosins i personatges que, d'una manera o una altra, puguin col·laborar en la gran tasca constitucional. I, des d'ara, la imponent i venerable dama agafa el temps per la punta dels cabells i l'arrossega escales amunt i avall, per galeries i passadissos i per les cambres, per comprovar, abans no fugi gaire lluny, que tot és a punt, que els terres estan fregats i polits, les catifes posades, les cortines espolsades, els llits estovats i flonjos, el rebost i la cuina preparats per entrar en servei, tot enllestit com correspon a la dignitat dels Dedlock.

Aquest vespre d'estiu, mentre el sol es pon, s'han acabat els preparatius. Amb tantíssims espais habitables i sense cap habitant, excepte els retrats penjats a les parets, l'antiga mansió sembla solemnement trista. Un dels hereus Dedlock, si hi passava, podria haver pensat: aquests van arribar i se'n van anar, aquesta galeria la van veure tan plàcida i silenciosa com ara la veig jo; van pensar, com jo penso ara, en el buit que deixarien en les seves heretats quan se n'haguessin anat, i van trobar, com jo trobo, difícil de creure que poguessin existir sense ells; ara, tancant la porta que retruny, s'esvaneixen del meu món com jo m'esvaneixo del seu; es moren, la seva absència no deixa cap buit.

A través d'alguns dels altius finestrals, prou bonics des de fora i emmarcats, en aquesta hora del capvespre, no en una pedra grisa i fosca sinó en una gloriosa casa d'or, la llum, exclosa de les altres finestres penetra exquisida, abundosa, desbordada com l'abundància estival de la terra. Després comença a desglaçar els congelats Dedlocks. A mesura que hi juguen les ombres de les fulles, les seves faccions mostren gesticulacions estranyes. En un racó, un jutge curt de gambals és ensarronat perquè faci l'ullet. Un baronet badoc que duu una vara és agraciat amb un clotet al mentó. Dins el pit d'una ferrenya pastora llisca furtiu un esquitx brillant i càlid que fa cent anys l'hauria afavorida molt. Una de les avantpassades de la Volumnia, amb sabates de taló alt, i que se li assembla molt interpretant des de fa ben bé dues centúries abans que ella la imatge del seu posat de verge, és atesa per una aurèola i esdevé una santa. Una donzella d'honor de la cort del rei Carles II, d'ullassos arrodonits –i més encants que s'hi adiuen–, fa l'efecte de banyar-se en aigües fulgents que, quan fulguren, onegen.

Tanmateix, el foc solar agonitza. En aquest moment el terra ja és fosc i l'ombra comença a enfilarse lentament per les parets, engolint els Dedlocks com els anys i la mort. Ara, sobre el retrat de Milady, que és a la gran campana de la xemeneia, hi cau una ombra enigmàtica d'algun vell arbre que la fa empal·lidir i tremolar, sembla com si un braç enorme sostingués un vel o una caputxa i cerqués el moment oportú per posar-l'hi damunt. L'ombra s'enfila més enlaire i s'enfosqueix més... ara hi ha una lluïssor roja al sostre... ara el foc s'ha apagat.

Tota la panoràmica, que des de la terrassa semblava tan propera, s'ha allunyat solemnement i ha esdevingut fantasmal... no és la primera ni la darrera de les meravelles que semblen tan a l'abast, i que després canvien tant. S'alça una lleugera boirina, fa rellent i totes les dolces fragàncies del jardí impregnen l'aire. Ara els boscos s'apleguen en grans masses, com si cadascuna fos un arbre insondable. Ara, també, s'alça la lluna per destriar-los, albirant-se aquí i allà, en franges horitzontals darrere els troncs, i trasmudant l'avinguda en un empedrat de llum enmig d'alteroses voltes catedralícies fantàsticament esquerdades.

La lluna és al seu zenit i el gran casal, mancat més que mai d'estadants, és com un cos sense vida. Observant-lo furtivament, ara encara sembla més paorós pensar en els éssers vivents que han dormit en les seves solitàries cambres, i no diguem dels que hi han mort. És l'hora de les ombres, on cada racó és una caverna i cada esglaó que baixa un pou, quan els vitralls de colors es reflecteixen en matisos pàl·lids i velats damunt els enllosats, quan de les feixugues bigues de l'escala pot sorgir tot el que sigui privat de la seva pròpia forma, quan l'armadura rep lluïssors somortes i resulta difícil no observar-hi moviments furtius, i quan els elms inerts suggereixen terroríficament que allotgen testes. Tanmateix, de totes les ombres de Chesney Wold, l'ombra damunt del retrat de Milady que hi ha al gran saló és la primera d'aparèixer i la darrera d'alterar-se. En aquest moment, i sota aquesta llum, es transforma en mans comminatòries que s'alcen i amenacen el seu bell rostre a cada alenada que les agita.

—No es troba bé, senyora —diu un mosso al rebedor de la Sra. Rouncewell.

—Milady malalta! Què té?

—Doncs Milady ha estat delicada, senyora, des que vingué el darrer cop per aquí; no em refereixo a quan vingué amb la família, sinó quan vingué com au de pas... gairebé. Milady s'ha deixat veure molt poc pel que és ella, i s'ha quedat gairebé sempre a la seva cambra.

—Thomas, a Chesney Wold —replica la governanta, amb orgull i satisfacció— es restablirà! Enlloc del món no hi ha un aire tan pur i una terra tan sanitàosa!

En Thomas potser té les seves pròpies opinions, probablement les insinua per la manera com s'allisa la llustrosa cabellera des del clatell fins a les temples, però es guarda prou bé d'ésser més explícit i es retira a la sala del servei per fruir de carn freda arrebossada i cervesa.

Aquest mosso és el peix pilot que precedeix el noble tauró. L'endemà al vespre arribaran Sir Leicester i Milady amb el seu extens seguici, i des de tots els punts cardinals hi faran cap els cosins i la resta. D'ara endavant, durant algunes setmanes, correrà amunt i avall gent desconeguda que rondarà per tots els indrets del país, en els quals en aquests moments en Doodle es llança

en forma de pluja d'or i cervesa, i que són gent merament de caràcter inquiet i que no fa mai res enlloc.

En aquests esdeveniments nacionals, Sir Leicester reconeix que els cosins li són útils. No es pot trobar un home més adequat que l'honorable Bob Stables per acompanyar els àpats de caça. Seria difícil trobar cavallers de més llinatge que els altres cosins, per trotar d'una banda a una altra pels comitès electorals i els entarimats dels mítings, fent causa a favor d'Anglaterra. La Volumnia és una mica toixa, però és de prosàpia genuïna, i n'hi ha molts que n'aprecien l'animada conversa, les endevinalles franceses que han esdevingut noves de tan velles que eren, l'honor de tenir a taula la formosa Dedlock o, fins i tot, el privilegi de la seva mà al ball. En aquests esdeveniments nacionals, ballar pot ésser un servei a la pàtria, i a la Volumnia se la veu fent saltirons a tot arreu pel bé d'un país desagraït que no atorga pensions.

Milady, com que es troba indisposada, no es pren gaires molèsties a complimentar els nombrosos convidats; poques vegades es queda fins a hores tardanes. Però, en els plumbis dinars, en els sopars depriments, en els balls mortífers⁷ i en uns altres entreteniments ensopits, la seva sola presència ja suposa un alleujament. Quant a Sir Leicester, considera absolutament impossible que a qualsevol que hagi tingut la bona sort d'ésser rebut sota aquest sostre pugui mancar-li res en cap dels sentits, i es mou enmig de tota la colla en un estat de satisfacció sublim, tot un majestuós frigorífic.

Diàriament, els cosins troten per la pols i galopen per l'herba de la vora de les carreteres, cap als comitès electorals i als entarimats dels mítings –amb guants de pell i fuets de caça si es tracta de capitals de comarca, i amb guants de cabritilla i fuets de muntar pels pobles–, i cada dia en porten informes que Sir Leicester comenta extensament després de sopar. Diàriament, homes inquiets sense cap ofici ni benefici fan l'efecte d'estar molt atrafegats. Diàriament, la Volumnia manté una breu conversa familiar amb Sir Leicester sobre l'estat de la nació, a partir de la qual Sir Leicester se sent disposat a treure la conclusió que la Volumnia és una dona més raonable que no havia pensat.

—Com ens va? —pregunta la Srta. Volumnia agafant-se les mans— Som fora de perill?

Ara mateix les grans negociacions estan a punt d'acabar-se i en Doodle alliberarà el país de la seva presència d'aquí a pocs dies. Sir Leicester, després de sopar, acaba d'entrar al gran saló: un estel especialment resplendent⁸ envoltat de núvols de cosins.

—Anem fent —contesta Sir Leicester amb una llista a la mà—, Volumnia.

⁷ *Basilisk balls*. El basilisc és un rèptil fabulós dotat d'un esguard letal, com algunes mirades.

⁸ És com Helena considera el comte Bertram des del seu estatus social inferior en el seu soliloqui inicial. Shakespeare, *All's well that ends well*, 1, 1, 85.

—Només anem fent!

Malgrat que som a l'estiu, Sir Leicester té, al vespre, una llar encesa per a ús particular. Seu a la seva butaca de vora el foc protegida per una mampara, i repeteix “Anem fent, Volumnia” amb molta energia i de mala gana, com si volgués dir: no sóc un home qualsevol i quan dic que anem fent, no s'ha d'entendre com una expressió ordinària.

—Com a mínim no et fan la contra —assevera la Volumnia amb confiança.

—No. Volumnia. Em sap greu reconèixer que aquest atabalat país ha perdut el seny en moltes coses, però...

—No és boig fins a aquest extrem. M'alegro de saber-ho!

La Volumnia, acabant-li la frase recupera el seu favor. Sir Leicester, amb una elegant inclinació de cap, sembla dir-se en el seu fur intern: “Una dona en general assenyada, aquesta, si bé de vegades s'esvalota.”

De fet, respecte a l'oposició, l'observació de la formosa Dedlock era supèrflua; en aquestes ocasions Sir Leicester sempre presenta la seva candidatura com una mena de comanda a l'engròs que se li ha de servir a l'acte. Els altres dos escons de menys rang que li corresponen, els despatxa com comandes a la menuda de poca transcendència, simplement designant-ne les persones, com si digués als seus proveïdors: “Espero que tindran la bondat de fer d'aquests materials dos membres del Parlament i, quan ho siguin, enviar-me'ls a casa.”

—Lamento haver-te de dir, Volumnia, que en molts llocs la gent ha mostrat una mala disposició, i que aquesta oposició al govern ha estat en extrem empedreïda i d'una indescriptible intolerància.

—Miser-r-ables! —diu la Volumnia.

—Fins i tot —prosegueix Sir Leicester, mirant-se tots els cosins que l'envolten reclinats en sofàs i otomanes—, fins i tot en molts, de fet, en la major part dels llocs on el govern ha pogut imposar-se als facciosos...

(A propòsit, s'ha d'advertir que els doodleistes qualifiquen sempre de facciosos els coodleistes, i que els coodleistes atorguen el mateix qualificatiu als doodleistes.)

—Fins i tot en aquests llocs m'inquieta, per l'honor dels anglesos, veure'm obligat a informar-vos que el partit governamental no ha triomfat sense assumir una enorme despesa. Centenars —diu Sir Leicester, observant els cosins amb creixent majestuositat i estufada indignació—, centenars de milers de lliures!

Si la Volumnia té un defecte, aquest defecte consisteix a ésser un xic massa innocent. Ben entès que la innocència escau perfectament bé amb faixetes i pitets, però és una mica fora de lloc amb el carmí i els collarets de perles. Tanmateix, empesa per la innocència, pregunta:

—I amb quina finalitat?

—Volumnia —l'esbronca Sir Leicester amb la màxima seriositat—, Volumnia!

—No, no, no volia dir amb quina finalitat —exclama Volumnia amb el seu to una mica cridaner—. Que estúpida que sóc. Volia dir quina llàstima!

—Em satisfà —contesta Sir Leicester—, Volumnia, que ho consideris una llàstima.

La Volumnia expressa immediatament l'opinió que els agitadors populars haurien de ser considerats traïdors i obligats a recolzar el partit governamental.

—Em satisfà, Volumnia —repeteix Sir Leicester, inconscient d'aquests sentiments conciliadors—, que ho consideris una llàstima. És una vergonya per a l'electorat. Però, ja que m'has preguntat, irreflexivament i sense voler plantejar una qüestió tan poc assenyada, “amb quina finalitat?”, permet que et contesti. Per a despeses imprescindibles. I confio del teu bon criteri, Volumnia, que no en tornaràs a parlar ni aquí ni enlloc més.

Sir Leicester se sent obligat a mostrar un posat amenaçador envers la Volumnia, perquè han corregut rumors que aquestes despeses imprescindibles seran desagradablement acompanyades amb el mot corrupció en unes dues-centes demandes electorals; i perquè, a causa d'això, alguns bromistes sense gràcia han suggerit que s'ometin dels oficis eclesiàstics les pregàries per als membres del Tribunal Superior del Parlament i han recomanat, en canvi, que les pregàries de la congregació s'apliquin als sis-cents cinquanta-vuit⁹ cavallers de condició més precària.

—Suposo —observa la Volumnia, després d'haver-se pres una estona per recuperar-se del darrer correctiu—, suposo que el Sr. Tulkinghorn s'ha estat matant a treballar.

—No sé —diu Sir Leicester obrint els ulls— per quin motiu el Sr. Tulkinghorn s'hauria de matar a treballar. Ignoro quins són els compromisos del Sr. Tulkinghorn. No és pas un candidat.

La Volumnia havia pensat que podia haver estat contractat. A Sir Leicester li hauria agradat saber per qui i amb quina finalitat. La Volumnia, un altre cop confosa, suggereix que per algú. Sir Leicester no té constància que cap client del Sr. Tulkinghorn requerís els seus serveis.

Lady Dedlock, que seu a la vora d'una finestra oberta recolzant el braç damunt la lleixa encoixinada i contempla com les ombres del vespre cauen damunt el parc, sembla estar al cas des que s'ha mencionat el nom de l'advocat.

Un cosí llangorós que duu bigoti observa, des del canapè on jeu en estat de debilitat extrema, que una persona li digué 'hir que el Sr. Tulkinghorn havia 'nat en 'quell lloc del ferro per 'sessorar legalment d'alguna cosa; i que celebrant-se 'vui la contesa electoral, seria molt divertit si en Tulkinghorn

⁹ Als membres de la Cambra dels Comuns, no als de la Cambra dels Lords.

'paregués amb la notícia que l'home de Coodle ha estat vençut.

Tot seguit, el mercuri que serveix el cafè informa a Sir Leicester que el Sr. Tulkinghorn acaba d'arribar i que sopa. Milady gira el cap un moment cap al saló, i torna a mirar a fora com abans.

La Volumnia està encantada que la seva delícia sigui aquí. És tan original, una criatura tan impertorbable, amb tanta capacitat d'assabentar-se de tot i de no dir-ne mai res! La Volumnia està convençuda que és francmaçó. De segur que és el cap d'una lògia i vesteix togues curtes, i el reverencien com un ídol amb torxes i paletes. La formosa Dedlock profereix aquests comentaris coloristes amb el seu estil jovial, tot fent una bosseta de punt.

—Des que vaig arribar —afegeix— no s'ha deixat veure ni un sol cop. Estava realment desesperada per la inconstància d'aquesta criatura. Gairebé m'havia convençut que s'havia mort.

Per causa de la progressiva foscor del vespre, o per una fosca encara més negra del seu interior, una ombra passa pel rostre de Milady, com si hagués pensat: “Tant de bo hi estigués!”

—El Sr. Tulkinghorn —diu Sir Leicester— sempre és ben rebut aquí, i onsevulla que sigui sempre es comporta amb discreció. És una persona excel·lent i merescudament respectada.

El cosí afeblit insinua que “és un 'dividu 'normement ric”.

—Té força interessos al comtat. És innegable. Es relaciona a peu d'igualtat amb l'alta societat i, és clar, se'l retribueix esplèndidament.

Alarma general. S'ha sentit un tret molt a prop.

—Déu meu, que ha estat això? —crida la Volumnia amb la seva veu prima i pansida.

—Una rata —replica Milady—. I l'han morta.

Hi entra el Sr. Tulkinghorn, acompanyat de mercuris amb llànties i canelobres.

—No, no —fa Sir Leicester—, millor que no. Milady, té algun inconvenient que hi hagi llum de crepuscle?

Al contrari, Milady ho prefereix.

—Volumnia?

Oh! No hi ha cosa més deliciosa per a la Volumnia que seure i xerrar a mitja llum.

—Doncs endueu-vos-els —diu Sir Leicester—. Tulkinghorn, disculpi'm. Com va?

El Sr. Tulkinghorn s'avança amb la seva desimboltura habitual, ret homenatge a Milady tot passant, dóna la mà a Sir Leicester i ocupa la poltrona més a prop d'ell com quan ha de comunicar-li alguna cosa, a l'altra banda de la tauleta on el baronet té els diaris. A Sir Leicester el fa patir que Milady, que no es troba gaire bé, es refredi amb aquella finestra oberta. Milady li ho agraeix, però prefereix seure allí per tal de respirar millor. Sir Leicester s'alça, l'abriga

bé amb el xal i torna a asseure's. En l'endemig el Sr. Tulkinghorn pren un pessic de rapè.

—Bé —diu Sir Leicester—. Com han anat les eleccions?

—Oh! Fluixes des d'un bon començament. Cap possibilitat. Ells han aconseguit els seus dos representants. Inexplicablement l'han vençut. Tres a un.

Forma part de l'estratègia i el bon ofici del Sr. Tulkinghorn no tenir opinions polítiques; cap opinió, de fet. Per tant, ha dit "l'han" vençut i no "ens han".

Sir Leicester es mostra majestuosament irat. La Volumnia no havia sentit dir mai tal cosa. El cosí afeblit assegura que es tracta... mena de coses que segur que passaran mentre es permeti... votar... populatxo.

—Si ho recorda, és el lloc —prosegueix el Sr. Tulkinghorn, trencant el silenci enmig de la penombra que augmenta amb rapidesa— on volien presentar la candidatura del fill de la Sra. Rouncewell.

—Una proposta que, com vostè m'informà degudament, en el moment oportú, va tenir el seny i el bon gust de declinar. No puc dir, de cap de les maneres, que aprovi els sentiments que va expressar el Sr. Rouncewell la mitja hora escassa que estigué en aquesta sala; tanmateix, en la seva decisió va mostrar una fermesa personal que em satisfà reconèixer.

—Ha! —diu el Sr. Tulkinghorn— Tanmateix, això no li ha suposat cap impediment per mostrar-se molt actiu en la campanya electoral.

Se sent clarament un esbufec de Sir Leicester abans de dir: "L'he entès bé? Ha dit que el Sr. Rouncewell s'ha mostrat molt actiu en la campanya electoral?"

—Extraordinàriament actiu.

—En contra...

—Oh, i tant que sí, en contra seva. És un gran orador. Clar i contundent. Ha causat un efecte demolidor i gaudeix de gran predicament. En les negociacions prèvies al procés electoral va aconseguir que tothom li fes costat.

Malgrat que no el puguin veure, resulta evident per a tota la concurrència que Sir Leicester s'ha quedat majestuosament bocabadat.

—I el seu fill —diu el Sr. Tulkinghorn reblant el clau— l'ajudà moltíssim.

—El seu fill, senyor? —repeteix Sir Leicester, amb moltíssima educació.

—El seu fill.

—Aquell fill que pretenia casar-se amb la noia que és al servei de Milady?

—El mateix. Només en té un.

—Llavors, paraula d'honor —diu Sir Leicester, després d'una

terrible pausa, durant la qual se l'ha sentit esbufegar i s'ha intuït la seva perplexitat—, llavors, valga'm Déu, per ma vida, la meva reputació i els meus principis, que les comportes de la societat s'han obert de bat a bat i les aigües han... a... esborrat les fronteres del sistema que conjuntava totes les coses.

Esclata la indignació de tota la parentela. La Volumnia creu que ja és ben bé l'hora, ja m'enteneu, que aparegui algú amb prou poder i en faci alguna de sonada. El cosí afeblit opina... el país se'n va... 'ndim'niad'ment contra els 'sculls.

—Prego —diu Sir Leicester sufocat— que no es parli més de la qüestió. Qualsevol comentari sobra. Milady, permeti que li suggereixi, respecte a aquella noia...

—No tinc intenció —observa Milady, des de la finestra i amb veu baixa, però decidida— de prescindir-ne.

—No era això què volia dir —contesta Sir Leicester—. M'alegra que ho hagi dit. Volia suggerir que com que la considera digna del seu patrocini, hauria d'emprar la seva influència per evitar que caigui en aquelles perilloses mans. Li podria mostrar la violència a què es podrien veure sotmesos els seus principis i els seus deures en un lligam d'aquesta mena; i podria salvaguardar-la per a un destí millor. Podria fer-li veure que, en el moment adequat, segurament trobarà a Chesney Wold un marit que no —afegeix Sir Leicester, després de reflexionar breument— l'arrossegui lluny dels altars dels seus avantpassats.

Aquests suggeriments, els fa amb l'habitual cortesia i deferència amb què acostuma a dirigir-se a la muller. Ella replica movent lleugerament el cap. La lluna va pujant i on ella seu un feix de llum pàl·lida i freda il·lumina el seu cap.

—Tanmateix —diu el Sr. Tulkinghorn—, és remarcable l'orgull que, a la seva manera, té aquesta gent.

—Orgull? —Sir Leicester no dóna crèdit al que acaba de sentir.

—En les circumstàncies actuals, suposant que es quedés a Chesney Wold, no m'estranyaria gens que ells renunciessin voluntàriament a la noia... sí, l'enamorat i tot... en lloc de ser ella qui ho fes.

—Bé! —diu Sir Leicester amb tremolors— Bé! Vostè ho deu saber, Sr. Tulkinghorn. Vostè els ha tractat més.

—Realment, Sir Leicester, en dono fe. A propòsit, li podria explicar un cas..., amb el permís de Lady Dedlock.

El gest del seu cap ho autoritza i la Volumnia n'està encantada.

—Un cas! Oh, per fi ens explicarà una història! Amb un fantasma, oi?

—No. De carn i ossos —el Sr. Tulkinghorn es para un instant i amb una mica d'èmfasi sobreposat a la seva monotonia habitual, repeteix—. De carn i ossos, Srta. Dedlock. Sir Leicester, fa molt poc que he arribat a assabentar-me d'aquests detalls. Tot plegat no és gaire llarg. Exemplifica el que he dit. De

moment no diré noms. Lady Dedlock, espero que no em consideri mal educat.

Amb la resplendor de la llar, que no és gaire intensa, es pot veure com mira cap a la claror de la lluna. Al clar de lluna es pot contemplar Lady Dedlock impassible.

—Un conciutadà d'aquest Sr. Rouncewell, un home que es va trobar en circumstàncies semblants a les que he esmentat, va tenir la sort que la seva filla cridés l'atenció d'una gran dama. Dic d'una dama realment gran, no que merament la considerés gran, sinó que era casada amb un cavaller d'una condició com la seva, Sir Leicester.

Sir Leicester, amb aire de superioritat, fa “Sí, Sr. Tulkinghorn”, volent fer entendre que ella llavors devia haver assolit una considerable dimensió moral, als ulls d'un metal·lúrgic.

—La dama era rica i de gran bellesa i apreciava la noia, la tractava amb molta amabilitat i sempre la tenia a la vora. Però aquesta dama, tot i la seva grandesa, amagava un secret que durant molts anys va aconseguir preservar. De fet, en una edat precoç s'havia promès amb un jove disbauxat: era capità de l'exèrcit i res de relacionat amb ell no podia arribar a fi de bé. No s'hi va arribar a casar, però va tenir un fill i ell n'era el pare.

Amb la resplendor de la llar es pot veure com mira cap a la claror de la lluna. Al clar de lluna es pot contemplar Lady Dedlock de perfil, impassible.

—Quan es va morir el capità, ella cregué que era fora de perill: tanmateix, una cadena de circumstàncies, que estalvio per no avorrir-los, van revelar el secret. Tal com em van explicar, tot va començar un dia que va ser descoberta per una imprudència seva; cosa que demostra la dificultat d'estar sempre en guàrdia, fins i tot per a la persona més ferma de tots nosaltres, i ella ho era molt. Com es pot suposar, l'estupefacció i el daltabaix domèstics van ser enormes; vostè mateix, Sir Leicester, pot imaginar-se el greuge del marit. Però aquesta no és la qüestió. Quan el conciutadà del Sr. Rouncewell es va assabentar del desenllaç, no va permetre que la seva filla continués sota la protecció i favor d'ella, de la mateixa manera que no hauria suportat que fos trepitjada davant d'ell. El seu orgull va arribar tan lluny que se la va endur indignat, com si l'apartés de la deshonra i la vergonya. No va tenir gens en compte l'honor que la condescendència d'aquella dama els havia fet a ell i a la seva filla, gens ni mica. Va considerar un ultratge la situació de la seva filla, com si aquella dama hagués estat la púrria de la púrria. Aquest és el cas. Espero que Lady Dedlock em disculparà el caràcter desagradable.

Hi ha unes quantes opinions sobre les circumstàncies, més o menys en conflicte amb la de Volumnia. Aquesta preciositat de criatura no pot ni admetre que hagi pogut existir una dama com aquesta, i rebutja tota la història des de bon començament. La majoria comparteix l'opinió del cosí afeblit, que breument seria: “Cap tracte... amb el conciutadà i fernal d'en Rouncewell.” Sir

Leicester, evocant en el seu fur intern Wat Tyler, en dedueix una sèrie d'esdeveniments que ja tenia previstos.

Des que van començar a tot arreu les despeses imprescindibles, Chesney Wold ha estat en ebullició fins a altes hores i aquesta és la primera vetllada de totes en què la família s'ha quedat sola: per tant, la conversa no sovinteja gaire. Passen de les deu quan Sir Leicester demana al Sr. Tulkinghorn que avisi que duguin els canelobres. Llavors la claror conflueix amb els raigs de lluna fins a formar un llac, i aleshores Lady Dedlock, per primer cop, es mou, s'alça i es dirigeix cap a una taula per prendre un got d'aigua. Els cosins, parpellejant com ratapinyades a la claror dels canelobres, s'amunteguen al seu voltant per servir-la; la Volumnia –sempre a punt per prendre alguna cosa millor si és possible– en pren un altre, però s'accontenta amb un glopet; Lady Dedlock, gràcil, serena, seguida d'ulls plens d'admiració, se'n va lentament del gran saló passant vora d'aquella nimfa, que no resulta beneficiada pel contrast.

Capítol 41

A la Cambra del Sr. Tulkinghorn

El Sr. Tulkinghorn arriba a la seva cambra de la torreta esbufegant una mica a causa de l'ascensió, malgrat haver-la fet calmosament. L'expressió del seu rostre revela que potser s'ha tret un gran pes del damunt i que es considera íntimament satisfet. Dir d'un home d'un autocontrol tan estricte i sever que està exultant seria fer-li una injustícia tan gran com suposar-lo amoïnàt per un amor, un sentiment o qualsevol altra debilitat romàntica. Està assossegadament satisfet. Per la manera deseixida d'agafar-se un dels seus nervats canells amb l'altra mà a l'esquena i passejar silenciosament amunt i avall, potser manifesta haver incrementat el seu poder.

A la cambra hi ha un escriptori molt espaiós, damunt del qual hi ha una bona pila de documents. La llàntia verda és encesa, les seves ulleres de llegir són damunt la taula i la butaca és a tocar: tot fa l'efecte com si, abans d'anar-se'n a dormir, hagués pensat concedir cosa d'una hora a tots aquests reclams. Però resulta que no està per la feina. Després de fer una ullada als documents que esperen la seva atenció, ajupint força el cap damunt la taula, perquè al vespre la vista del bon home per llegir o escriure és una mica deficient, obre la porta de vidres i surt al mirador. Allí torna a passejar parsimoniosament amunt i avall amb el mateix posat, relaxant-se, si és que un home de la seva sang freda té necessitat de relaxar-se, del cas que ha explicat al pis de sota.

En unes altres èpoques, homes de la notorietat del Sr. Tulkinghorn van passejar per torretes, sota la llum dels estels i van alçar la vista al cel per descobrir-hi el seu destí. Avui al vespre es pot contemplar una munió d'estels, però la seva resplendor és eclipsada per la claror de la lluna. Si mentre camina metòdicament amunt i avall del mirador busca la seva pròpia planeta, en deu ser alguna de molt pàl·lida per tenir aquí sota un representant tan deslluït. Si tracta de desxifrar el seu destí, deu estar escrit amb signes diferents i més al seu abast.

Camina pel mirador amb els ulls molt probablement tan per damunt dels seus pensaments com els seus pensaments de terra quan de sobte, passant per davant de la porta vidrada, el detenen dos ulls que es troben amb els seus. El sostre de la cambra és més aviat baix i la part superior de la porta que dona just davant la balconada és de vidre. També hi ha una porta interior encoixinada, però com que aquesta nit feia calor, quan ha pujat no l'ha tancada. Aquells ulls que es troben amb els seus miren cap a dins a través del vidre del passadís exterior. Els coneix prou bé. Feia molts anys que la sang no li havia fluït a la cara tan de pressa i tan vermella com quan ha reconegut Lady Dedlock.

Entra a la cambra i ella també hi entra i tanca totes dues portes darrere seu. Els ulls d'ella mostren una intensa preocupació: és por o angoixa? Pel posat i tota la resta, sembla comportar-se com fa dues hores a baix.

Ara, és por o és angoixa? No n'està segur. Totes dues coses poden provocar pal·lidesa, totes dues absència.

—Lady Dedlock?

De primer no parla, ni tampoc quan es deixa caure blanament a la butaca vora la taula. Es miren l'un a l'altre, com dos retrats.

—Per quin motiu ha explicat el meu cas davant de tantíssima gent?

—Lady Dedlock, em calia informar-li que n'estava assabentat.

—Quant de temps fa que ho sap?

—Fa bastant de temps que ho sospitava; saber-ho del tot, no gaire.

—Mesos?

—Dies.

Roman dreta davant d'ella recolzant una mà al respall d'una cadira i l'altra a la seva antiquada jaqueta i a la camisa de farbalans, exactament com ho ha fet sempre des que ella es casà. La mateixa cortesia formal, la mateixa estudiada deferència que també podria interpretar-se com un desafiament; la mateixa persona absolutament fosca, impassible, a la mateixa distància que res no ha fet minvar.

—És veritat el que ha explicat de la pobra noia?

Ell s'inclina lleugerament i avança el cap com si no hagués entès del tot la pregunta.

—Sap prou bé què ha explicat. Els seus amics també n'estan assabentats? Ja s'ha convertit en la xafarderia de la ciutat? Ho pregonen a crits pels carrers i ho guixen per les parets?

Sí! Angoixa, por i vergonya. Totes tres en dansa. Quin domini que té aquesta dona, per mantenir a ratlla aquestes furioses passions! Això és el que pensa el Sr. Tulkinghorn observant-la amb les seves descurades celles grises un pèl més corrugades que de costum, mentre ella no li treu els ulls del damunt.

—No, Lady Dedlock. Allò era un cas hipotètic, provocat per la manera tan inconscientment altiva de Sir Leicester d'exposar el cas. Tanmateix, podria ser ben bé un cas real si ells sabessin... el que sabem.

—Per tant, encara no ho saben?

—No.

—Puc evitar la deshonra de la pobra noia, abans que se n'assabentin?

—Realment, Lady Dedlock —contesta el Sr. Tulkinghorn—, no li puc assegurar res sobre aquest punt.

Mentre observa la lluita desfermada al seu pit, amb interès i molta curiositat, pensa: "El domini i la força d'aquesta dona són impressionants!"

—Senyor —diu, obligada de moment a serrar els llavis amb tota l'energia de què disposa, per tal de poder parlar amb claredat—, li ho explicaré millor. No poso en dubte el seu cas hipotètic. El tenia previst i vaig adonar-me de la seva possibilitat igual que vostè, quan va comparèixer aquí el Sr. Rouncewell. Sabia prou bé que si el Sr. Rouncewell hagués tingut la facultat de veure'm tal com era, hauria considerat la pobra noia deshonrada per haver estat, ni que fos un moment i sense tenir-ne cap culpa, sota el meu gran i distingit patrocini. Però me'n preocupo; potser hauria de dir, atès que aquest lloc no em pertany, que me'n preocupava; i si encara respecta prou la dona que té sota els seus peus per tenir-ho present, li quedarà molt agraïda per la seva benvolença.

El Sr. Tulkinghorn, que escolta atentament, ho rebutja amb un arronsament d'espatlles per treure's importància i corruga una mica més les celles.

—M'ha advertit del meu desemmascarament, i també li ho he d'agrair. M'ha de demanar alguna cosa més? Hi ha alguna altra exigència que hagi de satisfer, o alguna càrrega o problema que pugui estalviar al meu marit, per tal que resulti indemne certificant l'exactitud del seu descobriment? Escriuré, ara mateix i aquí, tot el que vulgui dictar-me. Vinga, estic a punt.

I ho faria!, pensa l'advocat que observa la decisió amb què ha agafat la ploma.

—No vull angoixar-la, Lady Dedlock. Si us plau, compadeixi's de vostè mateixa.

—Ja sap que fa temps que m'esperava això. No vull compadir-me ni que em compadeixin. No pot fer-me res de pitjor del que ja m'ha fet. Ara faci la resta.

—Lady Dedlock, no s'ha de fer res. Quan hagi acabat, li demanaré permís per dir uns mots.

Ara ja no els caldria vigilar-se l'un a l'altre. Tanmateix, mentre els estels els contemplen a través de la porta oberta de la balconada, continuen fent-ho tota l'estona. Els boscos llunyans descansen en pau sota el clar de lluna i l'espaiós casal roman tan silenciós com l'estret. L'estret! Aquesta nit tranquil·la, on són el fossar i la pala encarregats d'afegir aquest darrer secret als moltíssims secrets de l'existència del Sr. Tulkinghorn? Ha nascut ja aquest home? S'ha forjat ja la pala? Preguntes estranyes de fer-se, potser seria encara més estrany no fer-se-les sota la mirada dels estels d'una nit d'estiu.

—No diré cap mot de penediment o de remordiment —prosegueix després Lady Dedlock—, ni cap dels meus sentiments. Si no fos muda, vostè seria sord. Deixi-ho córrer. No és apropiat per a les seves orelles.

Ell fa un intent de protesta, però ella l'escombra amb un gest de menyspreu amb la mà.

—He vingut per parlar-li de coses molt diferents. Totes les meves joies són guardades al seu lloc habitual. Les trobaran allí. També els meus

vestits. També tots els objectes de valor que tinc. Permeti'm que li digui que duc alguns diners en efectiu, no gaires. No m'enduc roba meva per evitar ésser reconeguda. D'ara endavant desapareixeré per sempre. Faci-ho saber. No li deixo cap encàrrec més.

—Dispensi'm, Lady Dedlock —diu el Sr. Tulkinghorn absolutament impassible—, no sé si l'he entès bé. Desapareixerà...?

—De la vista de tothom de per aquí. Avui a la nit me'n vaig de Chesney Wold. Me'n vaig ara mateix.

El Sr. Tulkinghorn fa que no amb el cap. Ella s'alça; ell, tanmateix, sense moure la mà del respall de la cadira, o de la seva antiquada jaqueta i camisa de farbalans, fa que no amb el cap.

—Què? Que no me'n vagi, tal com he dit?

—No, Lady Dedlock —contesta molt calmosament.

—S'imagina l'alleujament que suposaria la meva desaparició? S'ha oblidat de la taca i el deshonor d'aquest lloc, i on resideix, i qui els ha causats?

—No, Lady Dedlock, de cap de les maneres.

Sense dignar-se a replicar, ella avança cap a la porta interior i ja la té a les mans quan ell li diu, sense bellugar ni mans ni peus ni alçar la veu:

—Lady Dedlock, faci el favor d'aturar-se i escoltar-me, o abans que arribi a l'escala tocaré la campana d'alarma i posaré dempeus tothom de la casa. I després parlaré clarament davant de tots els hostes i criats, davant de tots els homes i dones.

L'ha vençuda. Dubta, tremola i, desconcertada, es duu la mà al front. Per a qualsevol són indicis trivials, però quan un ull tan expert com el del Sr. Tulkinghorn capta un moment d'indecisió en una persona així coneix a fons el seu valor.

—Faci el favor d'escoltar-me, Lady Dedlock —li diu tot seguit, indicant-li la butaca de la qual s'havia alçat abans. Ella dubta, però ell torna a assenyalar-la-hi i llavors va a seure-hi.

—Lady Dedlock, les relacions que hem mantingut es poden considerar desafortunades, però com que no són obra meva, no em cal presentar excuses. Coneix tan bé la meva posició respecte a Sir Leicester que em costa d'imaginar que de fa temps no pensés en mi com la persona idònia per fer aquest descobriment.

—Senyor —contesta, sense alçar la vista que tenia clavada a terra—, hauria fet millor d'anar-me'n. Hauria estat molt millor que no m'hagués aturat. No tinc res més a dir.

—Excusi'm, Lady Dedlock, si afegeixo algunes coses que ha d'escoltar.

—Si és així, m'agradaria sentir-les vora la balconada. On sóc em costa respirar.

El seu esguard recelós, mentre ella s'hi acosta, revela el pressentiment momentani que potser se li ha acudit saltar per damunt i, després de rebotre contra el sortint i la cornisa, estavellar-se a la terrassa de sota. Però es tranquil·litza de seguida veient-la dreta vora la balconada sense recolzar-se enlloc, mirant amb tristor els estels llunyans de l'horitzó, no els enlairats. Es dirigeix on és ella i es queda una mica enrere.

—Lady Dedlock, encara no he pogut arribar a una decisió satisfactòria sobre el curs que he de seguir. No tinc clar què he de fer, o quina ha de ser la meva propera acció. Mentrestant, he de pregar-li que conservi el seu secret tal com ho ha fet durant tant de temps i no estranyar-se que jo també el mantingui.

Fa una pausa, però ella no diu res.

—Perdoni'm, Lady Dedlock. L'assumpte és molt important. Es vol dignar a escoltar-me?

—L'escolto.

—Gràcies. M'ho podia haver afigurat coneixent la força del seu caràcter. No havia d'haver-li fet aquesta pregunta, però tinc el costum d'assegurar-me, pas a pas, del terreny que trepitjo a mesura que avanço. En aquest desafortunat cas, l'únic que cal tenir en compte és Sir Leicester.

—Llavors, per què –pregunta amb veu baixa i sense treure la trista mirada d'aquells estels llunyans– em fa quedar en aquest casal?

—Precisament per ell. Lady Dedlock, no cal que li digui que Sir Leicester és un home molt orgullós, que confia cegament en vostè, que l'impressionaria menys que aquesta lluna caigués del cel que vostè ho fes de l'enlairada posició que ocupa com a esposa seva.

Ella espira apressadament i amb dificultat, però roman dempeus tan impassible com ell sempre l'havia poguda contemplar enmig de les personalitats més insignes.

—He de dir-li, Lady Dedlock, que abans m'hauria cregut capaç d'arrencar de soca-rel, amb les meves forces i les meves mans, el roure més vell d'aquesta finca, que res, llevat de les proves que tinc, no fes sostraguejar el seu ascendent damunt Sir Leicester i la seguretat i confiança de Sir Leicester en vostè. I encara ara, amb proves i tot, estic indecís. No que en pugui dubtar, cosa impossible fins i tot tractant-se d'ell, sinó que res no el pugui preparar per rebre aquest cop

—Ni la meva fugida? –pregunta– Torni-ho a pensar.

—La seva fugida, Lady Dedlock, escamparia tota la veritat, i cent vegades la veritat, pertot arreu. Seria del tot impossible salvar l'honor de la família ni un sol dia. No cal ni pensar-hi.

La seva resposta decidida i ferma no admet rèplica.

—Quan dic que només cal tenir en compte Sir Leicester, considero que el seu honor i el de la família són la mateixa cosa. Sir Leicester i la baronia,

Sir Leicester i Chesney Wold, Sir Leicester i els seus avantpassats i el seu patrimoni –el Sr. Tulkinghorn ara empra un to molt sec– són, no cal que li ho digui, indestriables.

—Continui!

—Per tant –diu el Sr. Tulkinghorn prosseguint l'exposició amb la monotonia habitual–, he de considerar moltes coses. Aquest afer s'ha de mantenir secret, si és possible. Què passaria si Sir Leicester es tornés boig o caigués malalt de mort? Si demà al matí li infringís aquest cop, com podria explicar-se el canvi immediat que manifestaria? Quina podria haver-ne estat la causa? Per quin motiu vostè se n'hauria anat? Llavors, Lady Dedlock, de seguida tot es començaria a pregonar pels carrers i a retolar per les parets; i cal que tingui present que no l'afectaria només a vostè, que no em preocupa en tot aquest assumpte, sinó el seu marit, Lady Dedlock, el seu marit.

A mesura que parla, ho fa de manera més entenedora, però ni amb un àtom més d'èmfasi o de vivacitat.

—El cas presenta un altre punt de vista –prosegueix–. Sir Leicester l'estima gairebé fins a la follia. Probablement no podrà superar aquesta follia, especialment si s'assabenta del que sabem. Li'n poso un cas extrem, però podria ben bé passar. Si fos així, seria millor que no se n'assabentés. Seria de molt més assenyat, millor per a ell i millor per a mi. He de tenir en compte tot això, i tot s'aplega per tal de fer molt difícil prendre una decisió.

Ella continua dempeus contemplant els mateixos estels i sense dir ni un mot. Comencen a empal·lidir i sembla com si la seva gelor la glacés.

—L'experiència m'ha ensenyat –diu el Sr. Tulkinghorn, que ara ja s'ha posat les mans a la butxaca i prossegueix maquinalment exposant les seves consideracions amb to professional–, l'experiència m'ha ensenyat, Lady Dedlock, que a la major part de la gent que conec li hauria anat molt millor no haver-se casat. El matrimoni és l'arrel de les tres quartes parts dels seus problemes. Així ho pensava quan es va casar Sir Leicester i des de llavors he continuat pensant el mateix. Deixem-ho córrer. He de regir-me per les circumstàncies actuals. Mentrestant, he de demanar-li que procuri no dir-ne res, cosa que per la meva banda també faré.

—He de continuar arrossegant aquesta mena de vida, suportant els seus sofriments, dia a dia, mentre li plagui? –pregunta, mirant encara el cel llunyà.

—Sí, em temo que sí, Lady Dedlock.

—Creu necessari que hagi d'estar lligada d'aquesta manera al pal?

—Estic segur que el que li demano és necessari.

—He de romandre damunt aquest entarimat ostentós, on durant tant de temps he representat el meu miserable engany, i quan vostè faci el senyal s'ensorrarà sota els meus peus? –diu a poc a poc.

—Però no abans que l’hagi avisada, Lady Dedlock. No faré cap pas sense advertir-la prèviament.

Ella fa totes les preguntes com si les recités de memòria, o les evoqués de somnis.

—Ens haurem de trobar com sempre?

—Precisament com sempre, si m’ho permet.

—I hauré d’amagar la meva culpa, com tants anys he fet?

—Tal com ha fet durant tants anys. No hauria volgut fer-hi referència, Lady Dedlock, però he de recordar-li que el seu secret no és ara més carregós del que va ser, i ni millor ni pitjor del que era. N’estic assabentat, és cert, però crec que mai no ens havíem refiat l’un de l’altre.

Continua absorta i glacial com fins ara.

—Hi ha alguna altra cosa que m’hagi de dir aquest vespre?

—Doncs —el Sr. Tulkinghorn contesta metòdicament, tot refregant-se les mans— m’agradaria tenir la seguretat que dóna el consentiment a les meves disposicions, Lady Dedlock.

—En pot estar ben segur.

—Bé. Per acabar, m’agradaria recordar-li, com a cautela professional en cas que fos necessari reconèixer els fets en alguna conversació amb Sir Leicester, que durant la nostra entrevista he especificat expressament que la meva única preocupació era l’honor i els sentiments de Sir Leicester i la reputació de la família. M’hauria agradat també haver-me preocupat especialment de Lady Dedlock, si les circumstàncies ho haguessin permès, però desafortunadament no ha estat així.

—Seré testimoni de la seva fidelitat, senyor.

Tant abans com després d’haver dit això ha romàs absorta, però finalment és belluga i es dirigeix cap a la porta amb el seu posat d’impertorbabilitat de sempre. El Sr. Tulkinghorn obre totes dues portes exactament com ho hauria fet ahir o com ho hauria fet fa deu anys, i quan en surt li ret la seva antiquada reverència. L’esguard que rep del bell rostre que s’endinsa en la foscor no és l’habitual i tampoc ho és el gest, malgrat que és gairebé imperceptible, de reconeixença al seu homenatge. Tanmateix, com ell mateix es confessa quan es queda sol, aquesta dona s’ha dominat de manera extraordinària.

No pensaria igual si la veiés rondar per les seves pròpies cambres amb la cabellera deixada anar desordenadament per l’esquena, agafant-se el cap amb les mans i el cos recaragolat de dolor. Tampoc no pensaria el mateix si després veiés com durant hores i hores va precipitadament amunt i avall, sense aturar-se, sense caure rendida, acompanyada per les petjades fidels del Passeig del Fantasma. Però ell tanca la balconada deixant fora l’aire glaçat, abaixa les cortines, se’n va al llit i s’adorm. I quan se’n van els estels i l’albada pàl·lida mira d’amagat dins la cambra de la torreta, el troba molt envellit, sembla

realment com si ja s'haguessin contractat el fosser i la pala, i que aviat s'haguessin de posar a cavar.

La mateixa pàl·lida albada espia Sir Leicester, que en un somni de majestuosa condescendència perdona el poble penedit, i els cosins, que accedeixen a diversos càrrecs públics especialment dotats d'emoluments i la casta Volumnia, que atorga l'usdefruit de cinquanta mil lliures a un vell i repugnant general que exhibeix una dentadura postissa que fa l'efecte d'un piano massa ple de tecles, durant molt temps l'admiració de Bath i el terror de qualsevol altra comunitat. També tafaneja dins les mansardes, dins els allotjaments dels patis i de damunt els estables, on els somnis de felicitat són menys ambiciosos, casetes de guardabosc i sant matrimoni amb en Will o la Sally. El sol radiant s'enlaira i fa alçar tothom: Wills i Sallys, la humitat latent a terra, les fulles i flors abatudes, els ocells i bèsties i tot el que es mou, els jardiners que escombren la gespa humida de rou i despleguen una catifa maragda de vellut allí on passen el corró, el fum de la gran foguera de la cuina, que es dreça i s'enlaira dins la tènue atmosfera. Finalment la bandera s'hissa damunt la testa encara inconscient del Sr. Tulkinghorn, i proclama joiosament que Sir Leicester i Lady Dedlock són a la seva felix llar i que ofereixen hospitalitat a la seva finca de Lincolnshire.

Capítol 42

Al Bufet del Sr. Tulkinghorn

El Sr. Tulkinghorn es trasllada des de les ondulacions verdejants i els roures esponerosos de la finca dels Dedlock, a la calor i la pols sufocants de Londres. La seva manera d'anar i venir entre tots dos llocs és un dels seus misteris impenetrables. Entra a Chesney Wold com si ho fes al pis del costat del seu bufet, i torna al seu bufet com si no hagués sortit de Lincoln's Inn Fields. Ni canvia d'indumentària per al viatge, ni després en parla. Aquest matí s'esfumà de la seva cambra de la torreta, just com, ara, cap al tard, reapareix per la plaça del seu barri.

Com qualsevol dels ocells negrosos de Londres que s'ajiquen en aquesta agradable avinguda, on dels xais, en fan pergamins, de les cabres perruques i de les prades palla, l'advocat, pansit i sec com el bacallà fumat, que habita entre els humans sense casar-s'hi, envellit sense haver experimentat l'alegria juvenil, tan avesat a niar com a paràsit en les esquerdes i racons de la naturalesa humana que s'ha oblidat de les seves dimensions més àmplies i millors, arriba a poc a poc a casa. S'ha rostit més que de costum en la fornada dels edificis i dels paviments abrusadors, i el seu cervell assedegat pensa en el seu melós vi de Porto de mitja centúria.

El fanaler estira i arronsa l'escala per la banda dels Fields on viu el Sr. Tulkinghorn, quan aquest summe sacerdot dels misteris nobiliaris arriba al pati enfosquit de casa seva. Puja els graons de la portalada i està a punt d'entrar dins l'obscur vestíbul quan es troba dalt del replà un homenet que s'inclina reverenciosament.

—És vostè, Snagsby?

—Sí, senyor. Espero que es trobi bé, senyor. Em pensava que no hi era, senyor, i ja me'n tornava a casa.

—Sí? Què desitja de mi?

—Bé, senyor —diu el Sr. Snagsby, mantenint el barret al costat del cap com a homenatge al millor dels seus parroquians—, desitjava dir-li un parell de mots, senyor.

—Pot dir-me'ls aquí?

—És clar, senyor.

—Doncs digui-me'ls —l'advocat es gira, recolza els braços a la barana de ferro que hi ha al capdamunt de les escales i contempla el fanaler que il·lumina el pati.

—És a propòsit —diu el Sr. Snagsby, amb veu baixa i misteriosa—, és relacionat, per dir-ho sense embuts, amb l'estrangera, senyor.

El Sr. Tulkinghorn se'l mira sorprès:

—Quina estrangera?

—La dona estrangera, senyor. Francesa, si no m'equivoco, oi? No estic familiaritzat amb aquella llengua, però per les seves maneres i el seu aspecte vaig creure que era francesa, de totes maneres segur que era estrangera. Aquella que era a dalt, senyor, aquella nit que el Sr. Bucket i jo vam tenir l'honor d'esperar-lo acompanyats del noi que fa d'escombriaire.

—Oh! Sí, sí. Mademoiselle Hortense.

—Es diu així, senyor? —el Sr. Snagsby tus darrere el seu barret un estossecc de submissió— No estic familiaritzat en general amb els noms estrangers, però no dubto que deu ser aquesta.

El Sr. Snagsby fa l'efecte d'haver volgut arranjar la resposta amb un intent desesperat de repetir-ne el nom, però pensant-ho bé torna a tossir per excusar-se.

—I què me n'ha de dir —pregunta el Sr. Tulkinghorn—, Snagsby?

—Bé, senyor —contesta el paperaire, protegint la confidència amb el barret—, em resulta una mica carregós. Gaudeixo d'una gran felicitat domèstica, almenys tan gran com caldria esperar, de debò, però la meua doneta és un xic propensa a la gelosia. Per dir-ho sense embuts, és molt gelosa. I com pot suposar, una dona estrangera d'aspecte tan distingit que ve a la tenda, i hi ronda... si pogués evitar-ho, seria l'últim d'emprar una expressió massa forta, però ronda... pel veïnat... senyor, ja m'entén és... o no és? Jutgi vostè mateix, senyor.

El Sr. Snagsby, després d'haver-se queixat d'aquesta manera, tus inespecíficament per tal de completar totes les seves reticències.

—Ei, què vol dir? —pregunta el Sr. Tulkinghorn.

—D'això es tracta, senyor —contesta el Sr. Snagsby—; estava segur que ho comprendria i es faria càrrec que els meus sentiments són raonables si s'hi afegeix la reconeguda exaltació de la meua doneta. Com pot suposar, aquella dona estrangera, el nom de la qual acaba de mencionar ara mateix, amb el seu propi accent nadiu, de debò, com que és força perspicaç, aquella nit devia agafar al vol el mot Snagsby, va fer indagacions, n'obtingué l'adreça i va aparèixer a l'hora de sopar. Ara, la Guster, la nostra minyona, és tímida i té atacs, i espantant-se de l'aspecte de l'estrangera, que és feréstec, i de la manera estrident que té de parlar, feta a propòsit per almar persones porugues, s'hi va veure sotmesa en lloc de resistir-s'hi i va baixar rodolant tots els graons de l'escala de la cuina un rere l'altre, una mena d'atacs que de vegades penso que no passen en cap altra casa llevat de la nostra. En conseqüència, només jo podia atendre la botiga, perquè per sort la meua doneta va restar força ocupada. Llavors és quan em va dir que havent-li estat negat l'accés al Sr. Tulkinghorn pel seu empleat —que de seguida em vaig adonar que era una manera forana d'anomenar un escriptor—, es permetria el plaer de venir contínuament a veure'm fins que vostè no la rebés. Des de llavors, com li he dit de bon començament, ha estat rondant... rondant, senyor —el Sr. Snagsby repeteix el

mot amb un èmfasi patètic—, pel veïnat. Els efectes de la seva conducta són imprevisibles. No m'estranyaria que ja hagués donat lloc a lamentables malentesos entre els veïns, sense mencionar, és clar, la meua doneta. Tanmateix, Déu sap —diu el Sr. Snagsby brandant el cap— que mai no he pensat en cap dona estrangera, excepte relacionar-les, abans, amb una colla d'escombres i una criatura als braços, i ara amb arracades i una pandereta. Li ho asseguro, senyor, que mai no hi he pensat d'una altra manera!

El Sr. Tulkinghorn ha escoltat seriosament la queixa i, quan el paperaire ha acabat, pregunta:

—I això és tot, oi, Snagsby?

—Sí, senyor, això és tot —diu el Sr. Snagsby, acabant amb un estossecc que afegeix clarament, i per mi... massa i tot.

—Ignoro què intenta o què vol de mi Mademoiselle Hortense, tret que sigui boja —diu l'advocat.

—Tant si ho és com si no, compregui'm, senyor —suplica el Sr. Snagsby—, no és cap consol tenir aquesta amenaça o una altra en forma de daga estrangera clavada enmig de la família.

—No —diu l'altre—. Bé, bé. Això s'ha d'aturar. Em sap greu que n'hagi sofert les conseqüències. Si torna un altre cop, adreci-la aquí.

El Sr. Snagsby se'n va satisfet després de moltes reverències i un breu estossecc de disculpa. El Sr. Tulkinghorn puja cap a dalt tot dient-se internament: “Aquestes dones tenen la mà trencada per causar problemes a tot arreu del món. No n'he tingut prou amb la mestressa, i ara vet aquí la minyona! Però, com a mínim, aquesta barjaula la despatxaré de pressa!”

Mentre encara hi pensa, obre la porta, entra a les palpentos al seu tenebrós bufet, encén les espelmes i mira al voltant. És massa fosc per poder contemplar l'al·legoria que hi ha damunt del seu cap, però l'importú romà, que està sempre sorgint dels núvols i assenyalant, fa clarament la seva feina acostumada. El Sr. Tulkinghorn, sense fer-li gens de cas, es treu una clau petita de la butxaca, obre un calaix on hi ha una altra clau que obre una arqueta on n'hi ha una altra, i arriba així a la clau del celler, amb la qual es disposa a baixar a les regions del vi d'anyada. Es dirigeix cap a la porta amb un canelobre a la mà, en el moment que sona un truc.

—Qui hi ha? Sí, sí, senyora, és vostè, oi? Apareix en bon moment. Acabo de tenir notícies seves. Vinga! Què vol?

Tot dient aquests mots de benvinguda a Mademoiselle Hortense, deixa el canelobre a la lleixa de la xemeneia del rebedor de l'escrivent i es dona copets a la galta resseca amb la clau. Aquell personatge felí, amb els llavis serrats i mirant-lo de reüll, tanca suaument la porta abans de contestar:

—M'ha costat moltíssim poder-lo trobar, senyor.

—Què diu ara!

—He vingut molt sovint per aquí, senyor. Sempre m'han dit que no

era a casa, que estava ocupat, que això i allò, que no em podia rebre.

—Exacte, completament cert.

—No és veritat. Mentida!

De vegades les maneres de Mademoiselle Hortense són tan brusques, com si anés a saltar damunt del seu interlocutor, que aquest s'endú un ensurt i es fa enrere. És el que acaba de fer ara el Sr. Tulkinghorn, malgrat que Mademoiselle Hortense, amb els ulls gairebé clucs –i tot i així encara reüllant–, es limita només a somriure desdenyosament i a brandar el cap.

—Vinga, senyora –diu l'advocat, copejant amb impaciència la clau a la lleixa de la xemeneia–. Si ha de dir-me alguna cosa, digui-la, digui-la.

—Senyor, no s'ha portat com cal amb mi. M'ha tractat injustament i amb vilesa.

—Injustament i amb vilesa, oi? –contesta l'advocat, fregant-se el nas amb la clau.

—Sí. És el que li he dit, no? Ho sap prou bé. Em va ensarronar perquè li donés informació; em va demanar que li ensenyés el meu vestit, el que duia Milady aquella nit; em va pregar que vingués aquí a trobar-me amb aquell xicot... Digui! No és així? –Mademoiselle Hortense fa un altre bot.

El Sr. Tulkinghorn sembla que es digui, mentre la mira amb desconfiança: “Ets una mala pècora, una mala pècora.” Però replica:

—Està bé, dona, està bé. Li vaig pagar.

—Em va pagar! –repeteix amb un menyspreu ferotge– Dos sobirans! No els he descanviats, els re... butjo, els menys... preo, els llenço!

Cosa que va fer literalment, traient-se'ls de la pitrera mentre ho deia, i llençant-los contra terra, amb tanta violència que van rebotre visiblement abans d'anar rodolant cap a un racó, i després de giravoltar impetuosament es van anar parant.

—Ara! –diu Mademoiselle Hortense enfosquint els seus grans ulls– M'ha pagat? Déu meu, i tant que sí!

Mentre ella deixa anar una riallada sarcàstica, el Sr. Tulkinghorn es rasca el cap amb la clau.

—Amiga meva, deu ser molt rica –observa assossegadament– si llença els diners d'aquesta manera!

—Sóc rica –contesta–. Sóc molt rica en odi. Odio Milady amb totes les meves forces. Ja ho sap.

—Saber-ho? Per què ho havia de saber?

—Perquè, abans de demanar-me que li donés aquella informació, n'estava perfectament assabentat. Perquè sabia del cert que estava en.r.r.rabiada! –sembla plausible que Mademoiselle Hortense consideri insuficient la vibració de la lletra ‘r’ d'aquest mot, perquè en reforça l'enèrgica pronunciació cloent els dos punys i ensenyant totes les dents.

—Oh! Ho sabia, veritat? —diu el Sr. Tulkinghorn, examinant els ressalts de la clau.

—Sí, sens dubte. No sóc cega. Es va refiar de mi perquè ho sabia. Tenia raó! La detes... to —Mademoiselle Hortense plega els braços i li parla per damunt de l'espatlla.

—M'ha de dir alguna cosa més, llevat d'això, Mademoiselle?

—Encara no estic col·locada. Col·loqui'm bé. Aconseguixi'm un bon lloc! Si no pot fer-ho, o no vol fer-ho, llogui'm per perseguir-la, per parar-li una trampa, per desacreditar-la i deshonrar-la. Li faré un bon servei i amb molt de gust. Això és el que fa vostè. Es pensa que no ho sé?

—Sembla que sap moltes coses —replica el Sr. Tulkinghorn.

—Oi que sí? Es creu que sóc tan ignorant per creure, igual que una criatura, que vaig venir aquí amb aquell vestit a trobar-me amb aquell xicot només per decidir una aposta insignificant, una juguesca? Déu meu, i tant que sí! —en aquesta rèplica fins al mot *juguesca* inclòs, Mademoiselle Hortense ha estat educadament irònica i agradable, després clou del tot els ulls negres i al mateix instant els obre amb la mirada fixa, com empesa pel menyspreu més amarg i més desafiador.

—Ara, vegem —diu el Sr. Tulkinghorn, donant-se copets al mentó amb la clau i mirant-la sense alterar-se— com queda tot això.

—Vinga! Vegem-ho —assenteix Mademoiselle, brandant el cap amb batzegades rabiüdes.

—Ha vingut aquí per fer-me la petició força modesta que acaba d'exposar, i si no li és concedida vindrà un altre cop.

—I un altre —diu Mademoiselle brandant el cap amb més força i més ràbia—. I un altre. I un altre. I encara molts més. Efectivament, per sempre més!

—I no sols aquí, també aniria a casa del Sr. Snagsby, potser? I si tampoc en tragués res, hi tornaria un altre cop, oi?

—I un altre —repeteix Mademoiselle amb una determinació catalèptica—. I un altre. I un altre. I encara molts més. Efectivament, per sempre més!

—Molt bé. Ara, Mademoiselle Hortense, permeti'm que li recomani que agafi una espelma i reculli els seus diners. Crec que són darrere la mampara de l'escrivent, al racó de més enllà.

Ella es limita a riure per damunt l'espatlla i a quedar-se quieta al seu lloc amb els braços plegats.

—No vol, oi?

—No, no vull!

—Doncs serà més pobra; i jo més ric! Miri, senyora, aquesta és la clau del meu celler. És una clau grossa, però les claus de les presons encara en són més. En aquesta ciutat hi ha correccionals per a dones on hi ha rodes de

molí, amb portes molt resistents i feixugues igual que les seves claus. Seria una llàstima que una senyora tan temperamental i activa com vostè es trobés amb l'inconvenient que alguna d'aquestes claus la hi tanqués una temporada. Què n'opina?

—Opino —contesta Mademoiselle, sense fer cap moviment i amb un to clarament servicial— que és un miserable desgraciat.

—Probablement —contesta el Sr. Tulkinghorn, mocant-se en silenci—. Però no li pregunto què opina de mi, sinó què opina de la presó.

—Res. Què m'importa a mi?

—Doncs li importa moltíssim, senyora —diu l'advocat, guardant-se el mocador deliberadament i arrançant-se els farbalans—: aquí la llei és tan despòtica que impedeix que cap honrat ciutadà anglès pugui ésser importunat a casa seva, fins i tot per les visites d'una senyora, en contra de la seva voluntat. I si presenta demanda d'haver estat importunat d'aquesta manera, agafen la senyora busca-raons i l'empresonen sota un règim molt sever. Li passen la clau, senyora —i ho il·lustra amb la clau del celler.

—Vol dir? —contesta Mademoiselle, amb el mateix to agradós— És divertit! Però... a fe! Repeteixo, a mi què m'importa?

—Preciosa amiga meva, faci una altra visita aquí, o a cal Sr. Snagsby, i ho veurà.

—En tal cas, m'enviaria a la presó, potser?

—Potser.

Seria una contradicció que una Mademoiselle que fa broma agradablement tregui escuma per la boca; per una altra banda, l'expressió gairebé de tigressa podria fer l'efecte que li manca poc per aconseguir-ho.

—En resum, senyora, em sap greu ésser descortès, però si algun cop es torna a presentar aquí, o allí, sense haver estat invitada, la denunciaré a la policia. La seva galanteria és proverbial, però a la gent inoportuna se l'enduen pels carrers de manera molt ignominiosa, lligada amb corretges a un tauló, bona dona.

—Ja veurà què passa —murmura Mademoiselle, allargant la mà—, estaré al cas, si gosa fer-ho!

—I si —prosegueix l'advocat, sense fer-li cas— aconseguixo col·locar-la en un bon lloc, com podria ser tancar-la a la presó, passarà un cert temps abans no torni a quedar lliure.

—Ja veurà què passa —repeteix Mademoiselle murmurant com abans.

—I ara —prosegueix l'advocat, sense fer-li tampoc cas— serà millor que se'n vagi. Pensi-s'ho dos cops abans de comparèixer per aquí.

—Vostè pensi-s'ho —contesta— dos cops dues-centes vegades!

—La seva senyora la va acomiadar, sap —observa el Sr.

Tulkinghorn, seguint-la fins a l'escala—, perquè vostè és una dona d'allò més

rancuniosa i intractable. Ara passi full i tingui en compte què li dic. Perquè el que dic, ho dic de veritat; i el que amenaço, ho compleixo, senyora.

Ella baixa les escales sense replicar ni mirar enrere. Quan és fora, ell també baixa; torna amb una botella enteranyinada i es dedica reposadament a fruit-ne el contingut: ara i adés, tirant el cap enrere a la butaca, clissa el pertinaç romà que assenyala des del sostre.